

VAKOK VILÁGA

HB1644

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTOK
ORSZAGOS SZOVETSEGENEK
FOLYOIRATA

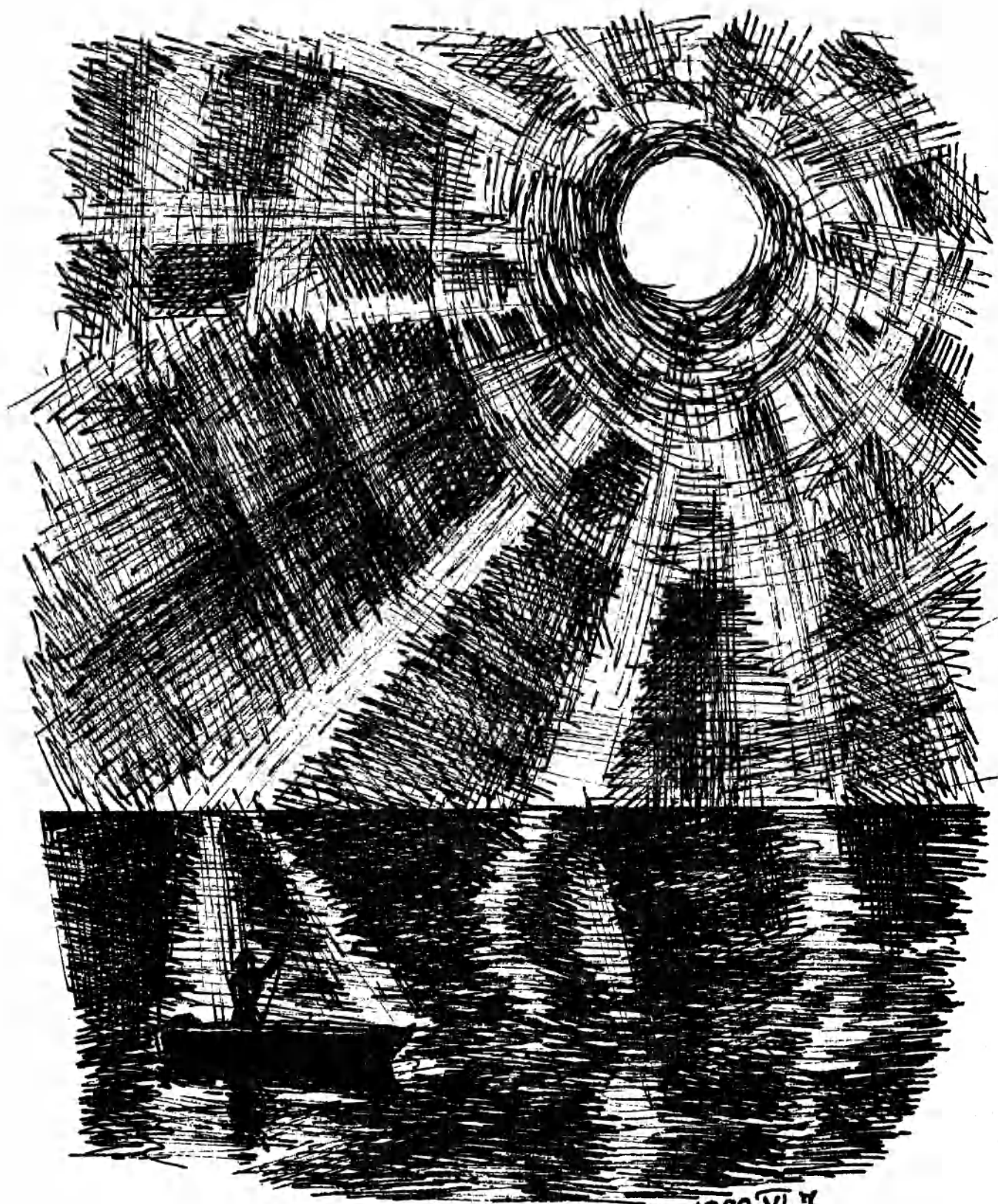
ELŐFIZETHETŐ A
MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTOK
ORSZAGOS SZOVETSEGENEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MAJUS 1. ÚT 47,
TELEFON: 210-440

XLIV. évfolyam
1983 * 7 szám

L. Braille

HENTSCHEL. 1983. VI. 7.

Búcsú dr. Vas Tibortól

Szomorúan tudatjuk olvasóinkkal, hogy dr. Vas Tibor nyugalmazott egyetemi tanár, kandidátus, a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének elnöke (örökös tiszteletbeli elnök), a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézetének igazgatója, a Jogtudományi Közlöny főszerkesztője, a Magyar Jogászszövetség és a TIT Budapesti Szervezete elnökségének tagja 1983. május 18-án hosszú betegség után meghalt.

Hamvasztás utáni búcsúztatása 1983. június 10-én délután 14 órakor volt a Farkasréti temetőben. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem sajtóhalottjának tekintette.

Az egyetem részéről dr. Békési Imre dékánhelyettes vett tőle búcsút. A Szövetség nevében e sorok írója mondott búcsúbeszédet a tagság, a választott testületek és a hivatali szervezet nevében. Az Állam- és Jogelméleti Tanszék dolgozói, a baráti kör, a család és a rokonság nevében dr. Samu Mihály professzor vett búcsút dr. Vas Tibortól. A kolumbáriumnál dr. Déry Endre ugyancsak a baráti kör nevében búcsúztatta. Szövetségünket a központ és a megyei szervezetek részéről számos munkatárs képviselte és több tagunk is részt vett a búcsúztatáson. A végtisztesség adásában a szövetség Homérosz Énekkara is részt vett Pestó György karnagy vezetésével.

Sokrétű, értékes munkával gazdag élet zárult le Vas Tibor halálával. 72 életéből négy és fél évtizednél is többet töltött aktív dolgozóként a munkásélet különböző területein.

1911-ben született. Látását kora ifjúsága idején, V. gimnazista korában vesztette el. Szorgalma, tehetsége a Piarista Gimnázium legkiválóbb diákjai közé emelte. Érettségi vizsgája után tanárai szép jövőt jósoltak neki. Jogi tanulmányait a szegedi egyetemen kezdte. Diplomáját summa cum laude fokozaton kapta. 1934-38 között ügyvédjelölti, majd ettől kezdve 1949-ig ügyvédi gyakorlatot folytatott. Az ügyvédi tevékenységet mindig hivatástudattal végezte. Egyetemi tanári éveiben többször is hangoztatta, hogy az ügyvédi pálya elérését nem tekintette végcélnek. Visszaemlékezéseiben többször is elmondta, hogy sorstárs megbízóinak ügyeit kiemelkedő gondossággal igyekezett ellátni. Harcos szocialista jogásszá formálódott. A 30-as években

bekapcsolódott a baloldali fiatalok mozgalmába is. Ifjú kortársai közül szoros barátság fűzte Ortutay Gyulához, Erdei Ferenchez, jó ismeretségben volt a mártírköltővel, Radnóti Miklóssal is. Egyetemi tanulóévei alatt baloldali beállítottságú tanárok kurzusait szívesen hallgatta. — Ügyvédként már mindvégig a fővárosban dolgozott. A II. világháború utolsó, legnehezebb időszakát is Budapesten töltötte, kivételezettként.

Tudósi szelleme német nyelven írt egyetemi disszertációjában is megmutatkozott.

1945-ben tagja lett a Magyar Kommunista Pártnak. A szocialista jogászképzéshez kommunista, marxista elhivatottságú tudósokra volt szükség. Egyetemi magántanárként a debreceni, pécsi karokon adott elő a 40-es évek végén, Szegeden egyetemi tanárként működött. 1949-ben került végleg a budapesti Jogi Karra, itt dolgozott további munkásévei során. — 1952-ben a tudományterületén a kandidátusi fokozatot szerezte meg. 1955-64-ig az egyetem egyik Állam- és Jogelméleti Tanszékének vezető professzora volt. Egyetemi tanári megbízatásán kívül további fontos feladatokat is kapott. Több éven át, 1952-55 között vezette a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Intézetét. 1953-56 között a Jogtudományi Közlöny főszerkesztője volt. Jelentős társadalmi megbízatásként vállalt szerepet a Magyar Jogászszövetség és a TIT Budapesti Szervezetének elnökségében is.

Tevékenységének méltatói szerint is komoly szerepe volt a szocialista jogászképzés és jogrendszer formálásában, kialakításában. Mint oktató, hallgatóinak körében a szellem erejével tartott tekintélyt. Tanítványait mindig számon tartotta, közülük sokra évek, évtizedek múltán is jól emlékezett. Jogásznemzedékek hosszú sorát nevelte. Hallgatóinak bizalmát mindig kereste. A vak egyetemi hallgatók előmenetelét, soruk alakulását személy szerint is komoly figyelemmel követte. Jól emlékszem, hogy egy-egy vizsgaeredményemről tőlem függetlenül is értesült, legközelebbi beszélgetésnél aztán többször szoba is hozott néhány vizsgajegyet. Jogász sorstársai közül pályaindításukat is többen neki köszönhetik.

A látás hiánya tudományos munkásságának gátat szabott ugyan, hiszen a szak- és segédtudományok irodalmának anyagaiban nem tallózha-

Búcsú dr. Vas Tibortól

tott korlátlanul. Tanítványai azonban sokat olvastak neki nemcsak magyar, de idegen nyelveken is. Hangyaszorgalommal gyűjtött ismereteit különösen oktató munkájában kamatoztatta nagy haszonnal. Szaktárgyi tudása mellett sokszor csodáltuk humán és természettudományos műveltségét.

Egészsége a 70-es években már romlott. A gyógykezelések — itthon és külföldön — ezt a folyamatot csak lassítani tudták. 1976-ban nyugdíjazását kérte. Mint nyugdíjas, még éveken át órákat adott az egyetemen. 1981. augusztus 17-én szanatóriumi pihenésre akart menni. Roszszul lett. Sürgősen bevitték a Központi Állami Kórházba. Hosszú kezelés után onnan még hazatért, teljesen azonban már nem épült fel. Május 18-án az említett kórházban halt meg.

Egyetemi munkásságának rövid méltatása mellett kiemelten kell vizsgálni a magyar és nemzetközi vakügy lelkes szolgájának ezirányú tevékenységét is. A gimnáziumi évek alatt már biztonságosan használja a pontírást. Kezdetben magyar, majd idegen nyelveken is egyre többet olvas, tájékozódik a vakügyi szövetségek, intézmények tevékenységéről. Az 1918-tól működő magyar Vakok Szövetségének autonómiáját — átmeneti időre — 1949-ben felfüggesztik, a Szövetség irányítását intézőbizottság veszi át. Érthető, hogy a bizottság vezetését dr. Vas Tiborra bízák. 1953-ban, ezt az átmeneti időszakot követő autonóm választásnál a Szövetség vezetőségében (elnökségében) az elnöki posztra választják. E tisztségben aztán csaknem három évtizeden át dolgozott. 1982. dec. 5-én a Külödttközgyűlés örökös tiszteletbeli elnökké választotta.

Erről írásban is tájékoztattuk. Nem lehet meghatódottság nélkül gondolni a tőle kapott válaszevelekre, a benne foglalt ígéretre: „Mindenkiben számíthattok rám...” Szövetségi munkánk iránt mindvégig, betegségének legnehezebb revidusaiban is érdeklődött.

Főszerkesztője volt a Vakok Világának. Amíg tehette, tartalmilag és sokirányúan gazdagította lapunkat. Politikai cikkeiben az aktualitásokról adott tájékoztatások mellett megtaláljuk bizonyos elméleti kérdésekkel foglalkozó írásait is.

Számos publikációban foglalkozott a látássérültek rehabilitációjának, rehabilitációjának kérdéseivel.

Nemzetközi vakügyi tevékenysége is figyelemre méltó. Szövetségünk tagja a Vakok Jóléti Világtanácsának, illetve a Világtanács Európai Regionális Bizottságának. Mint elnök, egyik tagként is ő szerepelt és rendszeresen képviselte a szövetséget a világtanács, illetve regionális bizottság ülésein. Munkáját komolyan értékelték. Sok tanácskozás határozatának szövegezésében is részt vett. 1972-ben — három évre — a Világtanács Európai Regionális Bizottságának egyik alelnökévé választották. Zimin elvtárrsal, a Vakok Összorosországi Szövetségének elnökével — 1974-79 között a világtanácsnak elnöke volt — sokat tett a szervezet munkájának élénkítéséért, fejlesztéséért.

A tudós egyetemi tanár és gazdag tapasztalattú vakügyi szakember tevékenységét itthon és külföldön egyaránt sok kitüntetéssel ismerték el. Itt csupán a legkiemelkedőbbek felsorolására szorítkozom. Több alkalommal kapta meg a Munka Érdemrend arany fokozatát. 1968-ban a szövetség megalakulásának 50 éves jubileumát ünnepeltük. E magas kitüntetést egyik esetben éppen ekkor vehette át dr. Szabó Zoltán akkori egészségügyi minisztertől. Nyugdíjba menetele alkalmából a Munka Vörös Zászló Érdemrendet adományozta részére a Népköztársaság Elnöki Tanácsa. — Mint a látássérültek ügyeivel foglalkozó szakembert, számos külföldi országban, városban is kitüntették (Párizs, Brüsszel, stb). 70. születésnapjára, 1981-ben a Vakok Jóléti Világtanácsának vezetősége a Lous Braille Aranyérmel adományozta részére. A közgyűlésre kitüntetést már nem tudott, a magas kitüntetést az Egészségügyi Minisztérium képviselője adta át neki a kórházban.

Olvasóinkat erről annak idején tájékoztattuk.

Kedves Tagtársak! Nagy veszteség érte a magyar és a nemzetközi vakügyet. Számunkra a példaadás marad az ő munkásságának továbbviteléhez mozgatóerőként. Dr. Vas Tibor céltudatos, a maga képességeivel tisztában lévő ember volt, az úton tudatosan ment előre. Sok hasznos, jó példájából merítsünk, kövessük azokat, emlékéit pedig őrizzük meg kegyelettel! . . .

Dr. Bódi István

ELNÖKSÉGI ÜLÉS

Szövetségünk Központi Elnöksége 1983. máj. 19-én ülést tartott. Jelen voltak: dr. Jáksó László elnök, dr. Bódi István főtitkár, Barna Zoltán, Csengeri József, Erhartné dr. Molnár Katalin, Gerdelics Ferenc, Pinviczki György, dr. Szabó Károly, dr. Szél Lajos, Szemerédi István elnökségi tagok; Lak István, dr. Molnár Antal elnökségi póttagok, Luk János Komárom megyei szervezetünk titkára, Daru Geróné osztályvezető-helyettes, és Vörös Istvánné instruktor.

Dr. Jáksó László elnök üdvözölte a megjelenteket és közölte, hogy dr. Vas Tibor, szövetségünk volt elnöke, a jogtudományok kandidátusa, nyugalmazott egyetemi tanár, az MTA Állam- és Jogtudományi Intézet igazgatója, számos magas állami kintetés birtokosa, hosszú szenvedés után 1983. máj. 18-án, 72 éves korában elhunyt. Dr. Bódi István főtitkár röviden méltatta dr. Vas Tibor közel négy évtizedes, értékes munkásságát. (Jelen számunkban közöljük a megemlékezést az elhunytól.)

Az első napirendi pontban a Komárom megyei Szervezet beszámolóját hallgatta meg az elnökség, melyet Vörös Istvánné instruktor olvasott fel. Az elhangzottakat Luk János titkár szóban kiegészítette. A beszámoló elsőként a szervezet kulturális életével foglalkozott. A továbbiakban képet adott a jelentés a különböző intézményekkel kialakított jó kapcsolatokról és a megyében élő tagok foglalkoztatásáról.

Többen dolgoznak telefonalközpontokban és jól működik az a műhely, amelyet a Fővárosi Kéfé- és Seprűgyártó Vállalat részlegeként hoztak létre.

Komárom megyei Szervezetünkben, mely a kevesebb tagot számláló megyei szervezetekhez tartozik, a munka évek óta egyenletes fejlődést mutat. A tagság ügyes-bajos dolgainak intézése során gyakran adódnak nehéz feladatok is, mint pl. a lakásgondok megoldása. Különlegesen szép eredménynek számít,

hogy egy kétgyermekes család lakáshelyzetét mindössze két hét alatt megoldották.

Rendszeresen tartanak klubnapokat, a gazdag programból kiemelkednek azok az előadások, amelyek egészségügyi kérdésekkel foglalkoznak. A sorsársak szívesen látogatják a klubnapokat. Gyakran szerveznek kirándulásokat is, melyekről mindannyiszor színes élményekkel gazdagodva térnek haza a sorsársak.

A referátumot vita követte, egyebek között Vörös Istvánné instruktor is szót kért, aki nagyon kedvően nyilatkozott a következő, jó munkáról, a kifogástalan, pontos adminisztrációról, az iroda és klubhelyiségek tisztaságáról.

Több hozzászólás után széleskörű vitát váltott ki a fiatalok korai leszázalékolása, mely a megyei szervezetet is érzékenyen érinti. A munkára való nevelésnek, a fiatal sorsársak munkaerőcséneke fejlesztésére Komárom megyében és másutt is nagy szükség van, ebben a tekintetben is nagy felelősség hárul a megyei szervezetek vezetőségére. Végezetül dr. Jáksó László elnök a testület nevében a beszámolót jóváhagyólag elfogadta, a szervezet vezetőségének és minden tagjának eredményes munkát és jó egészséget kívánt.

A második napirendi pontban szövetségünk alapszabályának módosí-

tásával foglalkozott a testület. A tervezet elkészítésére korábban bizottság alakult, melynek vezetését dr. Bódi István vállalta el. A bizottság előterjesztését Daru Geróné olvasta fel. Az elnökség tagjai a fontos munkát felelősségérzettől áthatva, nagy hozzáértéssel végezték, a módosításokkal kapcsolatban gyakran szenvedélyes vita alakult ki. Végül is a testület megbízta a bizottságot, hogy a közösen kidolgozott és jóváhagyott alapszabály-tervezetet terjessze fel felettes szervünkhöz, az Egészségügyi Minisztérium IX. Önálló Szociálpolitikai osztályához.

A harmadik napirendi pontban bejelentések hangzottak el. Dr. Bódi István tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az Interpress Kiadó és Nyomda Vállalat hangos magazin elkészítését tervezi tagjaink részére. Kísérletképpen néhány példányt már a nyár elejére elkészítenek. A kazetták forgalmazásáról a későbbiekben adunk hírt.

Elkészült a Gyógymasszőr c. folyóirat hangos melléklete, az ugyancsak kísérletképpen közre adandó kazetták tartalmilag kiegészítik a folyóirat anyagát. Gyógymasszőreink azt tervezik, hogy pontírású kiadványuk mellett, rendszeresítenék a kazetták megjelentetését is. Réti Nagy Pál Borsod megyei tagtársunk fegyelmi tárgyalása lezárult, — adta hírül dr. Bódi István — a bizottság tagtársunkat megrovásban részesítette és az okozott kár megtérítésére kötelezte.

A bejelentések után az ülés dr. Jáksó László zárszavával ért véget.

Beszámoló

A SZEGEDI FONALFELDOLGOZÓ VÁLLALAT 1981. ÉVI EREDMÉNYEIRŐL ÉS TOVÁBBI FELADATAIRÓL

Vállalatunkat Szeged Város Tanácsa 30 évvel ezelőtt: 1953. augusztus 6-án alapította azzal a céllal, hogy a Szegeden és környékén élő csökkent munkaképességű embereket foglalkoztassa, keresethez, kenyérhez juttassa.

Nagy utat tett meg vállalatunk az elmúlt 3 évtizedben. Huszonheten kezdtük el a munkát — mindnyájan vakok — a létszám fokozatosan felfejlődött. 1978-ra 700 fölé emelkedett, ettől kezdve fokozatosan csökkent.

A pinchhelyiségből, ahol a munkát elindítottuk, már 1955-ben elkerültünk, és a lehetőségekhez képest minden évben valamit bővültünk.

Felgyorsult ez a folyamat 1968 után a gazdasági mechanizmus korszerűsítésének eredményeképpen. Sajnos azonban a létszám felfutásával nem tudott lépést tartani a vállalat fejlesztési lehetősége. Így szociális létesítményeink kezdettől fogva elégtelenek, munkahelyi körülményeink (sokszor a tűrhetőség határán túl) zsúfoltak voltak. Ezt a feszültséget hivatott feloldani jelenlegi nagyszabású rekonstrukciónk, melyre még visszatérek.

Az elmúlt 30 évben legnagyobb eredményünknek azt tekintjük, hogy feladatunknak megfelelően túlnyomó részben (dolgozóink 70—75%-a) megváltozott munkaképességű embereket foglalkoztattunk, mégpedig a legsúlyosabb sérülteket. Ma is ez a helyzet, dolgozóink 70%-a jelenleg súlyos megváltozott munkaképességű: látássérültek mellett mozgáskorlátozottak, hallássérültek, értelmi fogyatékosok és egyéb csökkent munkaképességűek.

Három telephelyünk van: Szentesen egy szövő és szövő előkészítő üzem, Szegeden a Vadász utcában orsózó, cérnázó, horgoló részleg (bedolgozókkal) és a vállalat központja Szegeden a Tavasz utcai üzem, ahol a fonamentő részleg, szövőde, alsó- és felső ruházati termékeket gyártó kötő üzem és a kiszolgáló üzemszek vannak.

1982-ben a nagy rekonstrukció megkezdésekor a horgoló üzemszert Újszegedre költöztettük, helyébe a Vadász utcai üzemszerbe a fonamentő részleget telepítettük át.

1982-ben a vállalat terve 108 400 mFt volt, amit 113 254 mFt-ra, tehát 104,5%-ra sikerült teljesíteni. A javuló munkát bizonyítja, hogy a termelékenységet is sikerült növelni. Az egy munkásra eső anyagmentes termelési érték a bázishoz viszonyítva 101,5%-ra nőtt.

Sajnos a vállalati létszám kedvezőtlenül alakul, immár ötödik éve folytatódik az a tendencia, hogy

nagymértékben csökken a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkások száma. Mint a többi célvállalatnál, nálunk is megfigyelhető, hogy elsősorban az egészségesek cserélődnek ki. Vannak területek, ahol egy évben háromszor is, így pl. a TMK-nál és a raktárakban.

Sajnos ugyanez jellemző a kevésbé csökkent 40—50%-os megváltozott munkaképességűekre is.

Ez a jelenség magyarázható a vállalat viszonylagosan alacsony bérszínvonalával, Szeged város textil üzemeinek elszívó hatásával, valamint a jelenlegi bérügyi szabályzók hiányosságaival, amelyek a nagyüzemeket abban teszik érdekeltté, hogy alacsonyabb bérért (szinte munka nélkül) tartsanak megváltozott munkaképességűeket, ami semmiképp nem szolgálja azok rehabilitációját.

Fentieket bizonyítja, hogy 1982-ben a vállalati létszámterv 602 főt irányzott elő, de a tényleges létszám 569 fő volt. A tervhez képest 94,5%. A 8 órában foglalkoztatott fizikai munkások tervezett létszáma 493 fő, a tényleges 456 fő volt. A nem fizikai dolgozók száma 55 fő terv helyett 51 fő, ugyanakkor a nyugdíjasok 54 helyett 62-en voltak.

A vállalati bérszínvonal évi 36 588—Ft volt, ami a bázishoz képest 106%. Ez azt jelenti, hogy a múlt évben dolgozóink bérét 6%-al sikerült emelni.

A vállalat a múlt évre 21 millió nyereséget irányzott elő, amit 2 239 800 mFt-ra, azaz 106,7%-ra sikerült teljesíteni. Ez lehetővé tette, hogy a vállalati rekonstrukcióhoz saját fejlesztési alapot (számítva az elkövetkező 2 év várható áremelkedéseire) terven felül tudtunk képezni, ugyanakkor a részesedési alapot a bér 7%-ának megfelelően tudtuk biztosítani, s ezt januárban és márciusban kifizettük. A két kifizetés együtt kb. 12 napi jövedelemnek felelt meg.

A rokkantak nemzetközi évében 1981-ben a kormányzat 40 millió Ft-os alapot létesített a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának bővítésére.

A pályázati felhívás 1981 május végén jelent meg, az ezt követő két héten belül vállalatunk is benyújtotta állami támogatásra vonatkozó igényét. A célvállalatok között másodikként (a Vas megyei Vegyesipari Vállalat után) kérelmünknek a Fejlesztési Bank eleget tett. 1981. szeptember 28-án szerződést írtunk alá az Állami Fejlesztési Bankkal. A szerződés szerint 23 millió Ft állami támogatást kapunk, amiből 8 millió Ft hosszúlejáratú (10 éves kölcsön), 15 000 000 Ft pedig vissza nem térítendő állami támogatás. Fenti összeghez vállalatunk 24,5 millió Ft saját fejlesztési alappal járult hozzá. A 47,5 millió Ft-os rekonstrukció egy új, minden igényt kielégítő 1000 m²-es szociális épület, valamint egy ugyancsak 1000 m²-es modern üzemi épület építését irányozza elő. Mintegy 18000 mFt értékű új cérnázó és körhurkoló gépeket is vásárolunk a rekonstrukció keretében a vállalati hatékonyság javítására, valamint az újonnan foglalkoztatott csökkent munkaképességű létszám munkalehetőségének biztosítására.

Az állami kölcsön feltétele ugyanis, hogy a meglévő dolgozók szociális és munkakörülményeinek javításán túlmenően, további 90 súlyosan megváltozott munkaképességű dolgozót kell foglalkoztatnunk a rekonstrukciós munkák befejezése után, azaz 1985-ben.

A bankkal történő szerződés megkötése után megrendeltük a kiviteli terv dokumentációját, melyek 1982 nyarára készültek el.

A DÉLÉP vállalattal 1982. október 13-án sikerült megkötni a kiviteli szerződést. Közben néhány gép beszerzését, mely a rekonstrukcióban szerepel előbbre hoztuk, 1982. szeptember 30-ig le kellett bontanunk a régi szociális épületet és sok más melléképületet is, annak érdekében, hogy a területet a kivitelező rendelkezésére tudjuk bocsátani.

Ezért vált szükségessé, hogy a múlt év nyarán a mintegy 160—170 bedolgozót foglalkoztató kézi horgoló részleget Újszegedre telepítsük, helyére pedig a 120 főt foglalkoztató és a legsúlyosabban csökkent mun-

kaképességű dolgozóknak munkát adó fonamentalmentő részleget a Vadász utcai üzembe vigyük ki. Igaz, hogy ott zsúfolt körülmények között dolgoznak, de biztonságukat a Tavasz utcában az építés ideje alatt semmilyen körülmények között nem lehet garantálni.

Ugyanakkor a Tavasz utcában maradó dolgozók (szövöde, kötöde, tmk meo, raktárak, iroda, stb.) részére megfelelő szociális létesítmények (öltözők, mosdók, fürdők, ebédlő, orvosi rendelő, porta, tmk stb.) kellett újlag kialakítani, hiszen ezek korábban mind a régi épületekben voltak.

Fenti feladatokat vállalatunk kollektívája sikeresen oldotta meg, és ezért is tekintjük múlt évi eredményeinket kimagaslónak.

Segített bennünket az üzemi demokrácia fórum rendszerének tartalmi megerősödése is. Minden negyedévben műszaki konferencián, termelési tanácskozásokon ismertettük dolgozóinkkal a soron következő feladatokat. Rétegtanácskozásokat tartottunk, így pl. az áttelepítésre kerülő dolgozókat több ízben tájékoztattuk a várható üzemszervezési feladatokról.

Újítói tanácskozást hívtunk össze, melynek eredményeként nőtt múlt évben az elfogadott és bevezetett újítások száma. A bizalmiak testületi ülését az év folyamán 5 alkalommal hívtuk össze, és minden olyan kérdést, amelyet a jogszabályok a testület hatáskörébe utaltak, megtárgyaltuk és egyetértésben lezártunk.

Ugyancsak segítette munkánkat a vállalati munkaverseny mozgalom is. 12, szocialista címért küzdő brigád nevezett be 91 fővel a munkaverseny mozgalomba, s közülük 1 brigád — a Szentesen dolgozó Háman Kató szocialista brigád — a vállalat Kiváló Brigádja lett.

Ezen felül 2 brigád arany, 5 brigád ezüst, és egy brigád bronzkoszorús szocialista brigád címet ért el.

Múlt évi kiváló munkájuk elismeréseként 8 dolgozó részesült a vállalat kiváló dolgozója jutalomban.

Meg kell még említenem, hogy az elmúlt évben felügyeleti szervünk 4

évre visszamenő tételes, — felügyeleti vizsgálatot — a PM Bevételi Igazgatóság pedig 2 évi munkát felölelő pénzügyi revíziót tartott vállalatunknál.

Mindkét szerv a kisebb hiányosságok megállapítása mellett, elismerően nyilatkozott a vállalat tevékenységéről, a megváltozott munkaképességűek rehabilitációjában elért eredményeiről és fejlesztési tevékenységünkről.

Összefoglalva; az 1982-es év vállalatunk életében döntő jelentőségű volt, hiszen nagy munka árán, de sikerült terveink teljesítése mellett fejlesztési elképzeléseinket is meg-

valósítani, illetve 30 év után azokat megnyugtató módon elkezdni. Legfontosabb feladatunk 1983-84-ben ugyancsak abban látjuk, hogy megteremtjük a lehetőségét a vállalati rekonstrukció 1984. december 20-ig történő szakaszos teljesítésének, illetve befejezésének.

Ezek lehetővé teszik majd, hogy beteg dolgozóink 1985-től valóban a számukra nélkülözhetetlen jó körülmények között dolgozhassanak.

Bízunk abban, hogy dolgozó kollektívánk a jövőben is támogatja a vállalat vezetésének ilyen irányú munkáját.

Dr. Jáksó László

Tájértékezes

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYE

A Központi Elnökség jóváhagyása után elkezdődhetett a szervezés az 1983. évi tájértékezes sikere érdekében.

Az idei első tájértékezesre 1983. május 25—26-án került sor Nyíregyházán.

A kelet-magyarországi megyei szervezetek titkárai-adminisztrátorai, a szakmai csoport, a főtitkár és a központ gazdasági és egyéb szakemberei vettek részt a tanácskozáson.

Az első nap délelőttjén egymás után érkeztek a megyei szervezet irodájába a vendégek, ahol üdítővel és kávéval kínálták meg őket. A hosszú út után mindenkinek jól is esett a hűsítő. A szervezők innen autóbusszal a tanácskozás színhelyére, Sóstóra vitték a vendégeket, ahol közös ebéden vettünk részt. Sóstó Nyíregyházától néhány kilométerre van nagyon szép környezetben, mely a város üdülőközpontja. A tanács oktatási központjában kaptunk szállást, ott volt a tanácskozóterem is és ez nagyon előnyös volt számunkra, mert szép környezetben, nyugodt körülmények között kezdhettük el a munkát.

Ebéd után a szakmai csoport vezetője üdvözölte a megjelenteket,

bejelentette, hogy a Csongrád megyei Szervezet nem képviseltette magát, mert a titkár és az adminisztrátor üdül. Ezután néhány gondolatban foglalkozott a tájértékezes jelentőségével és kifejezte reményét, hogy az idei tanácskozás is hasznos javaslatokat hoz majd és a vakügy fejlődését szolgálja. A központ gazdag programmal készült, ez is jelzi a tájértékezes fontosságát.

Ezután Jakab Mihály, a Szabolcs-Szatmár megyei Szervezet titkára mint vendéglátó üdvözölte a megjelenteket, köztük dr. Csatári Ernőt, a Szabolcs-Szatmár megyei Tanács VB-titkárát.

Egyebek között hangsúlyozta, mindent megtesznek, hogy a tájértékezes zavartalanul bonyolódjon le. Kifejtette, hogy egy-egy téma alaposabb megtárgyalása, közös gondjaink feltárása a megyei szervezetek munkájához nyújt segítséget, bizonyos kérdések megoldásában eligazítást ad. Végtelenül örül annak, hogy a tájértékezes megrendezésének jogát Szabolcs-Szatmár megye kapta meg, reméli, hogy a résztvevők jól érzik majd magukat és a találkozó eredményes lesz.

Ezután a tanácskozást vezető elnök, Szemerédi István bejelentette,

hogy dr. Vas Tibor, szövetségünk volt elnöke elhunyt, kérte a résztvevőket, hogy egyperces néma felállással adózzanak emlékének. Ezután néhány szóban méltatta az elhunyt elnök négy évtizedes munkáját, amelyet a vakok érdekvédelme terén kifejtett, majd ismertette a tanácskozás programját.

Felkérte dr. Bódi István főtitkárt, hogy néhány fontos, a szövetséget érintő kérdéstről tartsa meg előadását.

A Főtitkár elvtárs bevezetőjében hangsúlyozta, hogy a múlt év sok munkával telt el, hiszen lebonyolítottuk a választásokat, amelyek a körzetekben kezdődtek, a megyei szervezetek taggyűlésein folytatódtak, majd a budapesti küldöttközgyűléssel fejeződtek be, ahol megválasztottuk az új Központi Elnökséget. Ezzel megkezdődött a munkánkban az új öt éves ciklus. A főtitkár foglalkozott a küldöttközgyűlés munkájával és néhány szóban ecsetelte a Központi Elnökség beszámolóját, amelyet úgy állított össze, hogy az tükrözze a tagság szociális helyzetét és célozza fejlődését, minden területen szolgálja a tagság érdekeit.

Megelégedéssel nyugtázta, hogy a küldöttközgyűlés a beszámolót helyeselte és elfogadta. Szólt azokról a határozati javaslatokról is, amelyeket a leköszönő Központi Elnökség terjesztett elő. Az új elnökség feladata ezek megvalósítása. Ezután a főtitkár elismeréssel szólt a szövetség szakmai munkájáról és foglalkozott néhány gazdasági kérdéssel is, amelyek a jövőben meghatározzák a szövetség gazdasági tevékenységét.

Hangsúlyozta, hogy bővíteni kell a bevételi források körét, szükségessé válik a tagdíjak és folyóiratok előfizetési díjának felemelése is. Felettes szervünkkel való kapcsolatunkat eredményesnek, jónak minősítette és megállapította, hogy a társ szövetségekkel való együttműködésünk is egyre inkább gyümölcsöző. Ezután az Alapszabály módosításával foglalkozott részletesen és tájékoztatta a tanácskozást arról,

hogy a Központi Elnökség jóváhagyta az Alapszabály módosításának tervezetét, amelyet az EüM-hoz eljuttattunk.

A tanácskozást vezető elnök megköszönte a főtitkár tájékoztatóját és felkérte dr. Csatári Ernő tanácstitkárt, hogy néhány szóban tájékoztassa a résztvevőket a megyében élők helyzetéről. Csatári elvtárs rövid tájékoztatót adott, amelyben érintékelte, hogy milyen óriási fejlődésen ment keresztül Szabolcs-Szatmár megye. Elmondta, hogy sokat tettek annak érdekében, hogy a megyében élő ipari-mezőgazdasági dolgozók részére igen sok munkahelyet létesítsenek. Szólt a megye kulturális fejlődéséről is és örömmel állapította meg, hogy a megye dinamikus fejlődése számos problémát megoldott. Végezetül üdvözölte a tanácskozás résztvevőit és eredményes munkát kívánt.

Ezután a szakmai csoportvezető felkérte Seres Gábornét, hogy olvassa fel Daru Geróné elvtársnő előadását, amely a vakügyi propagandával foglalkozott. Az előadást lapunk jelen számában közöljük.

A program harmadik pontjaként került sor a Heves megyei Szervezet titkárának, Hanuszka Józsefnek előadására, amely az egyesületi élet fejlődésével, a titkár irányító feladataival, a megyében folyó munka összehangolásával foglalkozott. Az előadás rendkívül érdekes volt, mert a résztvevők tájékoztatást kaptak arról, hogy hogyan lehet a megyei szervezet munkáját — amely igen szerteágazó — pontosan, jól végezni. Az előadásban hangsúlyt kapott a titkár vezető-irányító szerepe is és a megyei szervezet elnökségének rendszeres kollektív munkája, valamint a területi munka fontossága.

A program negyedik előadója Váradi Péterné volt, aki a legújabb elektronikus segédeszközökről és a segédeszköz igénylések módjáról beszélt. Előadásában felhívta a megyei szervezetek figyelmét arra, hogy a segédeszköz bizottság munkáját nagymértékben megkönnyítené, ha a megyei szervezetek pontosan közölnék azokat az adatokat,

amelyekre szükség van a segédeszközök elosztásánál. Érdekes volt a tájékoztató az újabb segédeszközök ismertetése szempontjából is.

Ezután Szemerédi István szakmai csoportvezető tartott előadást a megyei szervezetek és a szakmai csoport együttműködéséről.

Az előadó hangsúlyozta az együttműködés fontosságát minden területen, a szakmai, a gazdasági munkában és nagyon lényegesnek tartotta, hogy a tizenkilenc megyei szervezet közül az adatok közlésében ne maradjon le egy megye sem, az összesítéseket különben nem tudjuk elvégezni. A negyedévi jelentéseket a jövőben is kérjük, mert ezeknek segítségével nyomon lehet követni a megyékben folyó tevékenységet. Az együttműködésnek sok lehetősége van, a szakmai-gazdasági vizsgálatok mellett tájértekezletek, titkári-adminisztrátori értekezletek is ezt a célt szolgálják. A jövőre vonatkozólag az együttműködés továbbfejlesztését kell meghatároznunk és mindkét részről teljesítenünk kell azokat a feladatokat, amelyek a munka végzése szempontjából fontosak.

A szakmai csoportvezető előadása után Pinviczki György, a Budapesti és Pest megyei Szervezet titkára bemutatatta azokat a segédeszközöket, amelyeket a szervezet irodájában meg lehet vásárolni.

Ezzel ért véget a tájértekeztet első napjának programja. Másnap, május 26-án reggel megkezdődött a vita az előző napon elhangzott előadások felett.

Elsőként Z. Kovács Bertalan, a Bács-Kiskun megyei Szervezet titkára szólt hozzá. Aláhúzta annak szükségességét, hogy az ügyek intézése során mind a tagok, mind a szervezetek apparátusai tartsák be a hivatalos utat.

A második felszólaló a Hajdú-Bihar megyei Szervezet titkára, Csengeri József volt, aki megköszönte a szíves vendéglátást és a tanácskozást üdvözölte a Hajdú-Bihar megyei Szervezet tagsága nevében. Bejelentette, hogy megyei szervezetük idén ünnepi fennállásának harmincadik évfordulóját. Tájékoztatta a

résztvevőket szerteágazó tevékenységükről, többek között arról is, hogyan hozták létre azt a bölcsődét, amely tíz vak kisgyermek szakszerű gondozására ad lehetőséget. (Erről lapunkban részletesen beszámoltunk.) Beszélt a titkár arról az óriási fejlődésről, amit a megyei szervezet a három évtized alatt elért.

A megyei szervezet taglétszáma ma már meghaladja a kétezret, így megnőtt a szervezet munkája is, hiszen meg kell oldani a tagság foglalkoztatását, szociális problémáit, ki kell elégíteni kulturális igényeit.

E cikk keretében — természetesen — nem lehet minden hozzászólást felsorolni. A felmerült számos kérdésre és javaslatra dr. Bódi István főtítkár és Szemerédi István szakmai csoportvezető adott választ. A nyíregyházi tájértekezlet a szakmai csoportvezető zárásával ért véget. A kétnapos tanácskozás nagyon hasznosnak bizonyult, új vonásokat tartalmazott, a jó program vitára adott lehetőséget, a szabadidő hasznos eltöltése pedig a tapasztalatcsere-t szolgálta.

TOLNA MEGYE

A nyugat-magyarországi tájértekezletet 1983. május 31-én és június 1-én Dombóvárott rendezték meg.

Erre a tanácskozásra a központból dr. Bódi István főtítkár, a szakmai csoport — teljes létszámmal —, a Braille- és hangos könyvtár munkatársai, a kulturális előadó, valamint a Budapesti Pest megyei Szervezet dolgozói jöttek el. A Tolna megyei Szervezet titkára és adminisztrátora mindent megtett a nyugat-magyarországi tájértekezlet sikere érdekében.

Május 31-én a megyei szervezet irodájában gyülekeztek a titkárok és adminisztrátorok. Tekintettel arra, hogy nagyon kellemes idő volt, a vendéglátók az udvaron fogadták a résztvevőket; süteménnyel, üdítőitalokkal és kávéval kínálták őket. A vendégek szálláshelyükön, a Dombóvár Szálló éttermében közös ebédet vettek részt. A város impozáns művelődési házában egyik tanács-

kozótermében fél kettő után néhány perccel megkezdődött a tájértekezlet.

A tanácskozáson Gerdelics Ferenc főelőadó elnökölt. Üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy Vas megye és Zala megye képviselői betegség miatt nem jelenhettek meg az eseményen.

Nagy Györgyné, a Tolna megyei Szervezet titkára, az értekezlet házigazdája meleg szeretettel üdvözölte a résztvevőket.

Gerdelics Ferenc főelőadó ismertette a napirendet, amely megegyezett a kelet-magyarországi tájértekezlet programjával, azonban itt az egyesületi élet kérdéseivel dr. Szigeti György, a Baranya megyei Szervezet titkára foglalkozott. Számos részletre kiterjedő előadása sok konstruktív javaslatot tartalmazott. A munka elemzése során kifejtette, hogy úgy kell a vakügyi szervezetek tevékenykedniük, hogy az elért eredményekből a tagságnak minél nagyobb hányada részesüljön. Az előadó részletesen taglalta a gondokat, amelyek megnehezítik a munkavégzést, felhívta a figyelmet az egyesületi élet kiszélesítésének lehetőségeire.

Tekintettel arra, hogy a programban szereplő többi előadás tartalmában megegyezett a kelet-magyarországi tájértekezleten elhangzottakkal, ezért itt nem ismertetjük azokat.

Gerdelics Ferenc főelőadó az első nap programjának befejezéseként

bejelentette, hogy a Tolna megyei Szervezet közös kirándulásra invitálja a tanácskozás résztvevőit Gunaras-füredőre. A várostól mintegy hat kilométerre lévő népszerű fürdőhelyen kellemes órákat töltöttek el titkáraink és adminisztrátoraink.

Másnap reggel fél kilenckor kezdődött meg ismét a munka.

Titkáraink közül többen felszólaltak és elsősorban az egyesületi élet szélesítésével, a szövetség sokirányú tevékenységével, a megyékben folyó rendszeres munkával foglalkoztak. Egybehangzó vélemény volt az, hogy a tájértekezlet gazdag programot adott, az elhangzottakat hasznosítani lehet a mindennapi munkában, az együttműködés területén pedig ki lehet és ki kell javítani a hiányosságokat, hogy a központ és a megyei szervezetek között a munka zökkenőmentes legyen. A felvetett kérdésekre dr. Bódi István főtítkár válaszolt. A vita lezárása után Szemerédi István szakmai csoportvezető összefoglalta és értékelte a tanácskozás munkáját.

A központ és a megyei szervezetek együttműködésének nagyon fontos fórumai a tájértekezletek; megyei szervezeteinek titkárai és ügyviteli dolgozói ennek tudatában vannak. A tájértekezletekre mindaddig szükség van, amíg meg tudjuk tölteni tartalommal, amíg segítséget tudunk nyújtani megyei szervezeteinknek.

Szemerédi István
szakmai csoportvezető

KITÜNTETÉS

Csengeri József elvtársat, szövetségünk egyik al-elnökét, Hajdú-Bihar megyei Szervezetünk titkárát, a debreceni MGM telefon-alközpontjának csoportvezetőjét — a távközlési világnap alkalmából — a Tiszántúli Postaigazgatóság Távközlési Osztálya „kiváló dolgozó” jelvényvel tüntette ki, 30 éven át végzett alközpont, kezelői munkájáért.

Szövetségünk Központi Elnöksége és lapunk szerkesztősége gratulál a magas elismeréshez!

(Szerkesztőség)

Megyei szervezeteink életéből

KLUBDÉLUTÁN BARCSON

A barcsi Körzeti Csoport 1983. április 13-án ünnepi klubdélutánt tartott a Városi Tanács tanácstermében. Závecz Imre, a barcsi Körzeti Csoport elnöke üdvözölte a sorstársakat és a megjelent vendégeket. A megnyitó után a barcsi II. számú Általános Iskola tanulói műsorral kedveskedtek, melyben versek és népdalok hangzottak el. A diákok kedves szereplése után politikai tájékoztató következett a nemzetközi helyzetről. Ezután e tudósítás szerzője, a megyei szervezet elnöke beszélt a Somogyban élő vakok és gyengénlátók helyzetéről. Szólt a megye területén működő körzeti csoportok munkájáról. Végezetül a jelenlévőket megvendégelték.

Csik Lajos

HÍREK SOMOGBÓL

Telefonalközpont-kezelői tanfolyam Kaposvárott.

A Somogyban élő látássérültek közül a legtöbben telefonosként dolgoznak. Nagy gondot fordít megyei szervezetünk vezetősége az ebben a munkakörben lévők képzésére. A szervezetben 1981-ben megalakult a telefonalközpont-kezelők szakcsoportja, mely összefogja, segíti tagjait, összejövetelein szakmai tanácsokat ad, időnként posta szakember is tart előadást a munka megkönnyítésére. Juhász Imre, a szakcsoport elnöke eredményes tárgyalásokat folytatott a helyi, majd a pécsi Postaigazgatóság vezetőivel, akik vállalták, hogy 15 sorstárs jelentkezése esetén részükre külön tartanak telefonkezelői tanfolyamot. A szervezés után 19 személy jelentkezett a tanfolyamra a kaposvári, nagyatádi és a marcali körzetből. Az

oktatás 1983. február 8-án kezdődött és április 8-án vizsgával ért véget. A megyében ez volt az első olyan tanfolyam, amelyet vakok és gyengénlátók részére tartottak. 10 évvel ezelőtt már volt egy kurzus,

ahol a látók között 3 látássérült is tanult. A vizsgán a jelenlegi tanfolyam hallgatói igen szép eredményt értek el. A bizottság elnöke megelégedéssel szólt a vizsgázók felkészüléséről és elért eredményeiről. Az átlageredmény 3–5 volt, mely még a látóknál is csak ritkán fordul elő. Szervezetünk vezetősége és a szakcsoport elnöke megköszönte a tanfolyam előadóinak fáradozását, melyvel sorstársainkat felkészítették. A

hallgatók a sikeres vizsga és az eredményhirdetés után közös ebédet vettek részt.

*

HÍR SZÉKESFEHÉRVÁRRÓL

Fejér megyei Szervezetünk színes, részletes jelentésben számolt be arról, hogy hosszú hallgatás után nálunk is sikerült műsorral egybekötött teadélutánt szervezni.

Jónás Ágnes gyengénlátó tagunk, a Videoton gyár dolgozója, elhatározta, hogy a Székesfehérváron élő fiatalokból kis kultúrsoportot szervez. Ez a törekvés sikerrel járt, és 1983. március 9-én délután a szervezet klubhelyiségében egyórás műsort adott azon a találkozón, amelyre a városban élő idősebb sorstársakat hívták meg. A kezdeményezés nagyon jól sikerült, mert kellemes délutánt szereztek azoknak az idős embereknek, akiknek ritkán van alkalmuk otthonukból kimozdulni.

Gratulálunk a fiatalok kezdeményezéséhez, amit a szervezet titkára is támogat; tesszük ezt abban a reményben, hogy a folytatás nem marad el. Hisszük, hogy Fejér megyei Szervezetünkben is kialakul a rendszeres klubélet. Ehhez a munkához minden feltétel adva van, hiszen a szervezetnek nagyon szépen berendezett helyisége van, ahol nagy szeretettel várják az odalátogató tagtársakat.

Vörös Istvánné, instruktor

*

BUDAPESTIEK VENDÉGSZEREPLÉSE SZEGEDEN

1983. április 16-án Szegeden a Vakok Állami Intézetében szerepelt a Pasztorek Mihály színjátszócsoporthoz egy része és szövetségünk zenekarának néhány tagja. Az intézetben a köszöntők után ebédrel látták vendégül a szereplőket. A műsor fél kettőkor kezdődött. Az intézet lakói, dolgozói, vezetői és a vendégek, mire elfoglalták helyüket, zsúfolásig megtelt a kultúrterem. A rendez-

vényen megjelent dr. Jáksó László, szövetségünk és Csongrád megyei Szervezetünk elnöke, valamint e sorok írója, a megyei szervezet alelnöke.

Az intézet igazgatója, Lázár Sándorné köszöntötte a résztvevőket és a szereplőket. Ezután Turi József, a vendégszereplők vezetője, szövetségünk Budapesti és Pest megyei szervezetének kultúrfelelőse, üdvözölte a megjelenteket, majd bemutatta a szereplőket. A műsor szövegírója Király Margit volt. A színjátszók vídám jeleneteket és monológokat adtak elő. A műsor zenei részében Varga Pál régi tangókat énekelt. Végezetül a zenei együttes cigánydalokat játszott. A műsor szereplői voltak: Király Margit, Horváth Mária, Egresics Mária, Kurinka Lászlóné, Turi József, Hunyadi László, Kurinka László és Kovács László. A zenei együttes vezetője Kirner Gusztáv volt, aki harmonikázott és hegedült.

A nagy tapssal jutalmazott szép műsor után a hallgatóság kívánságára a zenekar magyarnótákat és csárdásokat játszott. A hangulatos, szép előadást Lázár Sándorné köszönte meg, és kérte a budapesti szereplőket, hogy máskor is látogassanak el Szegedre.

Turi József megköszönte a szívélyes vendéglátást és megígérte, hogy ismét ellátogatnak Szegedre, mielőtt arra lehetőség nyílik.

Barna Mihály

*

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI HÍREK

Madách-est Nyíregyházán

A vakok és gyengénlátók Szabolcs-Szatmár megyei szervezeténél 1983. április 20-án Madách Imre emlékműsort tartottak. Nagy írónkra emlékeztek születésének 160. és főműve: Az ember tragédiája színházi bemutatójának 100. évfordulója alkalmából.

A meghívottak szép számmal jelentek meg az előadáson, amelyet Hargiati Jánosné, a 15. számú Általános Iskola tanárnője, a TIT tagja, tartott meg. Jakab Mihály, a megyei szervezet titkára üdvözölte a megjelenteket. Ezután az előadó ismertette Madách életútját és munkásságát. Majd méltatta „Az ember tragédiája” című drámának az irodalomban elfoglalt helyét és szerepét. Részletesen kitért az egyes színek ismertetésére, utalt a mű mondanivalójára. Végezetül az igen értékes előadáshoz többen is hozzászóltak, közülük az egyik elmondta, hogy a nyírbátori múzeumban van Madách íróasztala, amelyen a tragédiát írta.

A vakok és gyengénlátók Szabolcs-Szatmár megyei Szervezetében évente nyolc ismeretterjesztő előadást tartanak. Az előadássorozatnak a Madách-est volt a harmadik rendezvénye.

Fügedi Imre

*

A LANDINI KAMARAKÓRUS EREDMÉNYEIRŐL

Az utóbbi években rendszeresen részt vesz együttesünk: a vakok és gyengénlátók Szabolcs-Szatmár megyei Szervezetének Landini kamarakórusa, a megyénkben rendezett kórustalálkozókon. Ebben az évben is nagy lelkesedéssel készültünk a munkás és ifjúmunkás kórusok VI. dalos ünnepére. Hagyományosan, minden év áprilisában Záhonyban rendeznek ilyen eseményt. Az idei találkozón 21 énekkar több mint ezer dalosa vett részt. A hangverseny kezdetén Vándor Sándor: Talán tudunk dalolni még... című tömegdala, összkari számként hangzott el, Gebri József karnagy vezényletével.

Ezt a művet mi is megtanultuk és a nézőtérrel lelkesen énekeltük. A kétnapos rendezvényen megjelent énekkarok számot adtak felkészült-

ségükről, tudásukról. Kórusunk április 24-én vasárnap a délelőtti műsorban szerepelt. Éneklésünk után a közönség ütemes tapsából éreztük, hogy tetszett a jelenlévőknek a produkciónk.

A zsüri — Révész László Liszt-díjas, Turcsányi Emil és Tóth Mihály — nagyra értékelte kórusunk teljesítményét. Ez új erőt, bátorságot adott a további munkához a soron következő mátészalkai fellépéshez. A mátészalkai „dalos tavasz” rendezvény keretében tartották meg május 8-án a Szabolcs-Szatmár megyei II. kategóriás énekkarok bemutatóját. A szép hagyományokat ápoló találkozó színhelye a Városi- és Járási Művelődési Központ nagy terme volt. A megjelent 11 énekkar a kórusirodalom legszebb alkotásait szólaltatta meg. A mi 22 tagú kamarakórusunk a következő műveket énekelte: ismeretlen szerző: Tavaszköszöntő; Bárdos Lajos: Szőke kislány; Zsolnay Ágoston: Őt vidám népdal; Balázs Árpád: Barátság és testvériség. Zongorán kísért Kulcsár Gabriella. A műsorunkban szereplő Őt vidám népdal című feloldozást a szerző a mi kórusunknak ajánlotta. Ez a sikeres mű az együttesünk teljesítő képességéhez jól igazodik. Szeretjük énekelni. Kórusunk Mátészalkán minősítést kért. A minősítés eredménye: ezüst oklevél volt. Az elért eredmény bizonyítja, hogy énekkarunk tartani tudta azt a minősítési szintet, amelyet 1981-ben elért. Ám van még javítanivalónk! Ezt mindannyian tudjuk. Minden énekesben elevenen él az a szándék, hogy még szebben énekeljünk! A jobbra való törekvés mindennél többet ér. Kis közösségünk újból vizsgázott a látók mellett helytállásból, akaraterebből. A szerzett élmény pedig tovább lendít valamennyiünket a következő évi feladatok megvalósításához.

Kovács László

HELYISÉGÁTADÁS SZOMBATHELYEN

Vas megyei Szervezetünk már rég óta munkálkodott azon, hogy a megyeszékhelyen, a városközpontban irodát, klubhelyiséget szerezzen. Most végre sikerült! A városi tanács vezetőségének hathatós segítségével a Kossuth tér 6. szám alatt, az eddigénél tágasabb, korszerűbb irodát és klubhelyiséget nyithatott Vas megyei szervezetünk.

Bensőséges ünnepség keretében 1983. május 12-én adták át az új létesítményt. A vendégek között ott láttuk a Megyei és a Városi tanács, valamint az MSZMP képviselőit, a Vas megyei Vegyesipari Vállalat pártszervezetének és szakszervezeti bizottságának munkatársait. Részt vettek az ünnepségen a megyei szervezet elnökségének tagjai, szövetségünk központját dr. Bódi István főtitkár, Szemerédi István szakmai csoportvezető és Vörös Istvánné instruktorképviselte.

Dr. Szabó Károly, a megyei szervezet titkára ünnepi beszédében üdvözölte a megjelenteket és néhány szóban méltatta a megyei szervezet munkáját, köszönetet mondott azért a segítségért, melynek eredményeként tagságunk most birtokba veheti a helyiségeket. Végezetül felkérte dr. Bódi Istvánt, hogy a létesítményt a szövetség nevében vegye át.

A főtitkár elismeréssel szólt a Megyei és a Városi Tanács támogatásáról, majd ünnepélyesen átvette a helyiségeket. A Vas megyei elnökségnek és a tagságnak az iroda és a klubhelyiség használatához jó egészséget, sok sikert és örömet kívánt.

Az átadási ünnepség után megvendégelték a résztvevőket.

(Készült Szemerédi István jelentése alapján.)

A LANDINI EGYÜTTES TATABÁNYÁN

Május 14-én, a világban tapasztalható politikai konfliktusokra való tekintettel, béke-nagygyűlést rendeztek a tatabányai kertvárosi Művelődési Házban melyen sorsársaink is szép számban megjelentek. Az ünnepi beszéd után szavalók és az úttörőkórus szórakoztatták a közönséget. Ennek a programnak a keretében léphetett pódiumra nagy tömeg előtt a Landini együttes is.

A négytagú kamaragyüttes műsorát — Kovács Pál konferálta. Közreműködött Hegyi Jolán, Remes András és a művészeti vezető Molnár Péter lantművész. A középkori és reneszansz kori műveket játszó együttes egyedi, különleges hangszereit nagy érdeklődést keltettek a közönség körében. Kovács Pál egyenként bemutatta: a tekerőlantot, a kobozt, a fidulát, a triangulumot és a fuvós hangszereket. Régi táncokat és dalokat hallhattunk a középkor és a reneszansz világából: VIII. Henrik Daloskönyvéből, Pálóczi Horváth Ádám gyűjtéséből és ismeretlen szerzőktől. Nagy sikert aratott a Bordial, a Csavargó dala és egy régi táncdal: Tambur-andandóri. A szóvivő Kovács Pál, kedvességével, humorával, közvetlenségével jó hangulatot teremtett, szinte elbeszélgetett a közönséggel. Az együttes muzikalitásával, kiváló hangszertudásával, kitűnő együttműködésével, egyéni szólóival: egy szóval jó játékával megérdemelt sikert aratott.

A műsor után a Művelődési Ház vezetői megvendégelték a szereplőket. A rendezőség gépkocsit bocsátott az együttes rendelkezésére, így könnyen megoldódott a hangszerek szállítása is. A viszontlátás reményében búcsúztunk el egymástól.

Várvölgyi János

DARU GERÓNÉ

A magyar vakügyi propaganda külföldi tapasztalatok tükrében

(Daru Geróné osztályvezetőhelyetese előadása, mely a Magyar Gyógy-pedagógusok Egyesülete Látásfogyatékoságügyi Szakosztályának, 1983. márc. 25-én szövetségünkben megtartott ülésén hangzott el.)

TISZTELT KOLLÉGÁK!

Mint a meghívóban ígértük, a mai összefüggésben a vakügyi propagandával kívánunk foglalkozni.

Tesszük ezt igen merészen, hiszen ezt a tevékenységet ugyan nap mint nap gyakoroljuk, inkább megérzésünkre alapozva, mint a vonatkozó interdiszciplinák nyújtotta ismeretek birtokában.

Engedjék meg, hogy kissé iskolás módon a propaganda szó jelentéséből és karrierjéből induljak ki.

A propaganda — idézem az idegen szavak szótárát — eszméknek, tanoknak, nézeteknek, politikai elméleteknek különféle eszközök: (élőszó, nyomtatás, művészet, technika) útján történő módszeres terjesztése. A szó jelentését hasonlóan írja körül az Értelmező Szótár is.

Hazánkban a vakügyi propaganda kifejezés használatos és elfogadott a köznyelvben és szakmai körökben egyaránt, nem így idegen nyelvterületeken.

Az angol a public relations, a francia a relation publique használja a hasonló tevékenységek megjelölésére, a kifejezések viszont inkább a közönségtájékoztatás, a reklámozás fogalmát fedik, természetesen árucikk, vagy szolgáltatás helyett a társadalmi kapcsolatok alakítására vonatkoztatva. Sok nyelvterületen kerülnek a propaganda kifejezés használatát, mivel a propaganda szó ma is úgy él a társadalmi tudatban, mint érzelmileg rossz színezetű szte-

reotípiá. Ez nem véletlen, hiszen manapság, a közelmúlt történelmi események kapcsán az emberek többsége a propaganda kifejezést rossz színezetűnek érzi. A propaganda bizonyos, történelmileg és osztályszempontból meghatározott formáit azonosították a propagandával általában.

Kerülnek ilyen módon érthetően a propaganda kifejezést Németországban is.

Az Egyesült Államokban egyre inkább összemossódik a propaganda és a társadalmi kapcsolatok formálása a nyelvi használatban, Jaques Ellul francia szociológus a szociológiai propagandát lépteti be fogalmi és terminológiai apparátusába, amikor a társadalmi befolyásolás egyes vonatkozásait vizsgálja. Ha a propaganda szóról lehántjuk a hozzátapadt rossz ízű érzelmeket és csak eredeti jelentését vesszük figyelembe, igen jól használható.

A vakügyi propaganda meghatározásával ezidáig még nem kísérleteztünk, talán közelebb kerülünk a fogalom, illetve a tevékenység körülírásához, ha a politikai propaganda már kimunkált definíciójának egyikéből indulunk ki; miszerint: „a propaganda a közösség céltudatos, meggyőző és politikailag motivált befolyásolása annak érdekében, hogy az emberek viselkedésének formálásával elérjük a kívánt magatartást.”

Mit kívánunk mi a saját területünkön?

A vakok minél teljesebb társadalmi integrációját. Az integráció alapvető feltétele egyrészt a társadalom befogadóképeségének, magatartásának a formálása, másrészt a vak ember alkalmazkodóképességének, magatartásának a rugalmasabbá té-

tele. E kettős feladat teljesítésére fordított meggyőző munkát nevezhetjük leegyszerűsítve vakügyi propagandának.

Hogy mennyire szükség van a meggyőző munkára nem kell részleteznem az itt jelenlévőknek, hiszen ismerik az előítéletek makacs voltát mindkét oldalról, amely a társadalom részéről nyílt vagy burkolt elutasítást, a vak ember részéről pedig visszavonulást, befeléfordulást eredményez. Előbbiekből következik, hogy propaganda munkánk egyik része a társadalom felé, a másik része pedig tagságunk felé irányul. Néhány évvel ezelőtt munkatársaimmal együtt úgy éreztük, hogy a legsürgősebb feladat: ajtót, ablakot nyitni és minél gyakrabban jelentkezni létünkkel, problémáinkkal a szélesebb értelemben vett nyilvánosság előtt.

Sajátos és kissé ellentmondásos színezetet kap ez a munka a saját belső látó munkaerőnkkel való foglalkozások során; a munkatársakat igyekszünk meggyőzni a látássérültek vitathatatlan teljesértékűségéről és a hétköznapi követelményeként a legteljesebb toleranciát várjuk el tőlük.

A tagság felé irányuló propagandának „úgy tűnik”, néhány lépéssel lemaradt a kifelé irányuló úgynevezett külső propaganda mögött, eredményeink szerényebbek, módszereink kevésbé kimunkáltak, ezen a téren inkább a tervezés, mint az értékelés lehet a jellemző. Eredményt értünk el a vakok közlekedésének terén. Eloszlattuk a vakvezető kutyával kapcsolatos, tagságon belüli nézetkülönbségeket, kedvező visszajelzést kaptunk a genetikai tanácsadásokon megjelent látássérültek számáraól.

A Vakok Világában különböző rovatokban közölt cikkek, a központ értekezletein és a megyei szervezetek összejövetelein elhangzott előadások a leginkább használatos eszközei belső propagandának.

A közeljövőben belső propagandánk tervezésénél, ütemezésénél a következő tényleges problémákat kell figyelembe venni:

— a 20 ezer főt meghaladó tagságnak csak 10–15%-a aktív, az egyesületi életet és jogaik érvényesítését, a kedvezmények igénybevételét illetőleg;

— a tagságot a szövetség gondjairól, lehetőségeiről ugyancsak fokozottan tájékoztatni kell. Az 1977-ben végzett reprezentatív felmérés arról tényszerűen megállapította, hogy a tagság nem értékeli kellőképpen a szövetség tevékenységét. Erre hajlamos volt az a tag is, aki évtizedek óta maximális támogatást élvezett, és olyan is, aki a legfelületesebb ismeretekkel sem bírt a szövetség mibenlétéről. Az érdem szerinti presztizst meg kell szerezni a tagság körében is;

— igen sok a teendő a mentálhigiénés nevelés terén is: a felnőttkorban megvakultak esetében például a csoporttal való azonosulást úgy kell kiépíteni, hogy az egyén a látók világából se váljék ki. Művészeti együtteseink száma nem reprezentálja a vakok művelődésére fordított szellemi és anyagi erőket, ezért szorgalmazni kell minél több ilyen együttes létrehozását;

— a szabadidő hasznos eltöltését jelenleg csak a könyvtári szolgáltatásokkal és alkalmanként rendezvényekkel segítjük. Fehér foltnak számít az egyéb hobby-szerű tevékenység (pl. kertészkedés) bevezetése, ajánlása;

— újszerű összejövetelek, tanfolyamok szervezését kell megkísérteni (pl. öltözködés, kozmetika).

Propaganda tevékenységünk értékelésére és összevetésére más társ-
szövetségek hasonló munkájával kiváló alkalom volt az európai propaganda konferencia, melyet 1982 őszén a norvégiai Sundvolden-ben rendezett meg a Vakok Jóléti Világtanácsa.

Új, még fel nem használt eszközök és módszerek keresése és beiktatása szükséges, különösen olyan területeken, ahol a már bevezetett módszerek eredménytelenek voltak: így a kultúregyüttesek verbuválási akcióinál, valamint a mozgástréning tanfolyamoknál.

Csak néhány gondolatot fűztem a belső propaganda munka jövőbeni tervezéséhez, a részletes ismertetés túllépi e rövid tájékoztató jellegű előadás kereteit.

A következőkben néhány gondolatot Önök elé tárnék, nemzetközileg elismert vakügyi szakemberek előadásából:

— Manuel Cejudo, a spanyol vakok szövetsége tájékoztatási osztályának vezetője elmondta, hogy az az ép személy, akinek nem volt semmiféle közvetlen kapcsolata vak emberekkel, úgy tekinti a vakságot, mint egy tragikus jelenséget. A látás hiányát egyenlőnek veszi a teljes tehetetlenséggel és csodálattal reagál akkor, amikor azt látja, hogy egy vak képes olyan dolgok véghezvitelére, amelyek mindenki más esetében természetesnek látszanak. Általában sok kétség merül fel azaz kapcsolatban, hogy a vakok képesek lennének teljes értékű munkavégzésre és normális társadalmi életre. Napjainkban bizonyítva van, hogy megfelelő képzéssel és technikai segédeszközökkel az akadályok nagy része áthidalható.

Cejudo a közvélemény tájékoztatását szakadatlan folyamatnak fogja fel, melynek szinte nincsenek határai és amíg a vakság létezik, ezt gyakorolni kell.

A holland szövetség képviselője, E. A. M. Loeff, — szintén a propaganda folyamatosságának szükségességét emelte ki előadásában, külön aláhúzta, hogy 1981 a rokkantak nemzetközi éve, egy különleges közönségtájékoztató kampánynak, reklámhadjáratnak tekinthető, ám az elért eredmények elhalványodnak, ha nincs meg a következetes, céltudatos folytatás. Elsődleges feltételnek emelte ki, hogy a vakügyi propagandával foglalkozó szakemberek világosan tudják azt, hogy mit akar-

nak elérni, azaz legyen felismert és világos céljuk: nevezetesen az, hogy a látásfogyatékossgal kapcsolatos elítéleteket fel kell számolni, az emberekben élő sajnálatot meg kell szüntetni és egy olyan képet kell kialakítani, hogy a vakok és gyengénlátók normális emberek, sok lehetőséggel, de egyben korlátozottak is, fogyatékossguk folytán.

Az előadó szerint fontos, hogy a propaganda áramoltatása a társadalom egészén kívül irányuljon kiemelkedő személyiségek és a társadalmon belüli csoportok felé is. Különösen lényeges, hogy az ifjabb nemzedéket is célba vegyük, hiszen a jövő társadalmi szemléletét befolyásoljuk előnyösen.

A Lengyelországból érkezett Kazimierz Lemancyk hangsúlyozta, hogy a vakügyi propaganda munkában a látó és a vak emberek által végzett munka nem különíthető el egymástól, a várt eredményt csak az együttműködés hozhatja meg. Igen fontos, hogy a vak és gyengénlátó emberek maguk is elmondják tapasztalataikat a rádióban vagy televízióban, ezekbe a beszélgetésekbe célszerű bevonni a szomszédokat, barátokat, munkahelyi vezetőket, stb.. El kell kerülni azt a veszélyt, hogy csak az úgynevezett „szuperstarok” kerüljenek az érdeklődés középpontjába.

Dr. Helmuth Pielasch, az NDK-Vakok Szövetségének elnöke rámutatott arra, hogy a vakokról szóló felvilágosító munka történeti síkon a legrégebb feladatok egyike.

A tömegkommunikációs munka csak lassan szolgál eredményekkel, olyan lassan, hogy egyesek úgy vélik, az említett munka hiábavalónak bizonyul, mert mindig újabb nemzedékek nőnek fel, akiket tájékoztatni kell. Ez a tevékenység a maga rutinszerű folyamatában ritkán látványos, de szükség van olyan rendezvényekre, amelyek a közvéleményben erős visszhangot keltenek.

Dr. Pielasch is hangsúlyozta a vak ember megjelenését a nagyközönség előtt, oly módon, hogy a megnyilatkozó látássérült tudatában legyen annak a felelőségének, hogy szereplé-

sével az összes vak iránti gondolkodást, érzést, megbecsülést befolyásolja.

Lucille Hall, az Egyesült Királyság Vakok Királyi Országos Intézetének sajtó és propagandaügyi vezetője a propaganda speciális módszereivel foglalkozott. Kiemelte, hogy a propaganda munkában igen fontos a szakszerűség, azt nem lehet tapasztalatlan munkaerőre bízni.

A munkát tervezni szükséges annak figyelembevételével, hogy adott időpontban kit, illetve kiket akarunk informálni.

A vizuális eszközökhöz sorolta a különböző röplapokat, plakátokat, kiállításokat. Tanácsolta, hogy amennyiben az egyes szövetségek nem rendelkeznek speciális szaktudással az alkalmazott grafika területén, a munkát külső szakemberekre kell bízni. Nem helyeselhető, hogy a vaksággal foglalkozó különféle kiadványok színtelenek, szürkék legyenek, a lényeg az, hogy egy bizonyos egységes stílussal rendelkezzenek, melyről azonnal szembetűnik, hogy ugyanazon szervezet adta ki azokat.

Összefoglalásként:

— A konferencián elhangzott számos referátum megerősített bennünket abban, hogy propaganda tevékenységünk helyes elvi alapokon nyugszik, célkitűzéseink megfelelnek más, nagy vakügyi hagyományokkal rendelkező szövetségek törekvéseinek.

— A különböző társadalmi rendszerű és gazdasági berendezkedésű országok vakügyi problémái igen hasonlóak, általános közös gond a kedvezőtlen társadalmi szemlélet.

— A vakügyi propaganda munka igen sok energiát és türelmet igénylő speciális szaktevékenység, amelyet arra felkészült szakemberek, de azon túlmenően munkacsoportok látnak el.

— A propaganda munka elengedhetetlen feltétele, hogy az a szakszerűség mellett tervszerű is legyen, a kampányok megrendezésén kívül a folytonosság is jellemezze. A munka megszervezéséhez a különböző

manifesztációk gyakoriságához, ismétlődéséhez jó arányérzék szükséges, hogy a különböző információk rögződjenek, de ne váljanak terhesé a közvélemény számára. A tevékenységnek központi és helyi felelősei legyenek.

— A propaganda eszközei országoként változóak, egyes országokban a kiadványok sorát plakátok és rőpcédulák is színesítik.

— A kapitalista országokban elfogadott gyakorlat a társadalmi, illetve magánszemélyek adományai-val való gazdálkodás, a szövetségek költségvetésének nagyobb része az ilyen jellegű pénzforrásokból kerül ki, a pénzadományok megajánlására bankszámlával ellátott, rendszeresített felhívásokat adnak ki.

— 1981-nek a rokkantak nemzetközi éve értékelésének során kifejezésre jutott, hogy a gazdasági recesszió visszahúzó erőként hatott csaknem minden ország fogyatékosági ügyére. Már sikeresnek kellett elkönyvelni az elért eredmények megőrzését is.

Sok társszövetség csalódottságát fejezte ki az év szerény eredményei miatt. Egyöntetű volt annak az elismerése, hogy a rokkantak nemzetközi éve mozgásba hozott valamit, felkeltette a társadalmi figyelmet és segítőkészséget.

Legnagyobb jelentősége éppen a propaganda területén érzékelhető. A vakügyi szervezetek jövőbeni feladata pedig az, hogy a megkezdett folyamatot ébren tartsák az évtized végéig.

A B L A K

JORDAN MLADENOV

A mozgástrénerek képzése és munkája Bulgáriában

A szövetségbe újonnan felvett tagok közül sokan már előrehaladott korban veszítették el látásukat. Jónéhányuk nem óhajt munkába állni a szövetség foglalkoztatóiban. Mások — szintén idősebbek — nem akarnak elszakadni otthoni környezetüktől. Számukra a környező világ lakóházuk néhány szobájára korlátozódik vagy legfeljebb az udvar kerítéséig terjed. A rehabilitációs központba különféle okokból nem jelentkeznek — betegségekre, idős korukra és egyebekre hivatkozva.

Van egy másik embercsoport is, ahova azok tartoznak, akik már munkát vállaltak, családot alapítottak — számukra nagy nehézséget jelent, hogy eljussanak a munkahelyükre, autóbusszal szálljanak vagy elvégezzék napi bevásárlásaikat.

A vak és gyengénlátó gyermekek iskolájának tanulói kollégiumban

lagnak. A házirend megszabja, hogy vezető nélkül nem hagyhatják el az épületet. Amikor elvégzik az iskolát, ők is szemben találják magukat a nagyvárosban eligazodás problémájával.

Nagy szükség van rá, hogy azok, akik ebben segíthetnek, képzett mozgástrénerek legyenek. Majdnem minden megyei szervezetnek van egy-két ilyen szakembere.

A mozgástrénerrel eltöltött harminc külön foglalkozás elegendő ahhoz, hogy teljesen vak ember is megtanuljon néhány útvonalat: lakóház—munkahely, lakóház—üzlet, stb. Ha már bizonyosságot szerzett, hogy képes önállóan mozogni, akkor a nem látó egyén fokozatosan új útvonalakat is megtanul. Sokan várnak segítségre, de a mozgástrénernek többsége nem szakterületén működik.

Plovdivban eddig négy alkalommal szerveztek tanfolyamot a mozgástrénerek számára. Eltelt már három év is azóta, hogy az oktatásban résztvevő tréner első csoportját kibocsátották. Ám sokuk megfélekedett róla, hogy a gyakorlatban is hasznosítsa megszerzett tudását. Senki sem ad nekik feladatokat, munkát. A Plovdivban eltöltött hat napnak csak a szép emléke maradt meg. Ugyanez a helyzet a két következő tanfolyam résztvevőivel is.

Megpróbáltam, hogy feleletet találjak a következő kérdésre: miért nem hasznosíthatják ismereteiket a mozgástrénerek. Az Angel Szotirovval, a Bolgár Vakok Szövetsége Központi Vezetősége szakemberével és Vladimír Zselevvel a rehabilitációs központ tanárával folytatott beszélgetésekből világossá vált számomra, hogy a fő okok egyike a tanfolyamok résztvevőinek kiválasztásában rejlik.

Plovdivba a legtöbbször a megyei szervezetek elnökeinek látó munkatársait küldik és ritkábban azokat az embereket, akik más módon vannak kapcsolatban a szövetséggel. Az említett munkatársakat túlzottan lefoglalja hivatali kötelességük. Közülük csak egyesek tudnak időt szánni arra, hogy a szervezeti tagokkal egyénileg foglalkozzanak. Más, a tanfolyamra bekerülő hallgató, vagy nem felel meg az ügynek vagy már a legelején nagyon messze van a megszerzendő ismeretek gyakorlati hasznosításának gondolatától.

A jövőben a kiválasztást bizonyos feltételekhez kötik, amelyek meghatározzák azokat az adottságokat, amelyekkel a mozgástrénereknek rendelkezniük kell.

Nemrégén még az sem volt világos, mik a költségei az előadásoknak és a mozgástréningből tartott gyakorlati foglalkozásoknak, vagyis, mennyi a tanfolyam díja. Erre vonatkozóan a BVSZ KV már döntést hozott.

Elengedhetetlen az is, hogy a megyei szervezetek vezetőségei határozott utasításokat kapjanak a mozgástréner munkavégzését illetően. A másik fontos kérdés a tréner

felkészítése. A foglalkozásokat a rehabilitációs központ tanárai, a BVSZ KV szakemberei és a volt tanfolyami résztvevők vezetik. Az oktatás egy a nem látók mozgás- és tájékozódási képzése céljából készült program szerint folyik. Ez nem tartalmaz olyan fejezetet, ami módszertani ismereteket közölne.

A legutóbbi tanfolyam foglalkozásait az NDK-beli mozgástréner képzésének egyik átdolgozott programja szerint tartották. Mivel nálunk a tanfolyam időtartama rövidebb, komoly változtatásokat kellett véghez vinni a programban, nagy kár, hogy ezek éppen a módszertani részt tették szűkösebbé.

Országunkban a tanfolyam időtartama hat nap. Ez ugyancsak kevés idő ahhoz, hogy a képzés eredményes legyen. Külföldön a hasonló tanfolyamok legrövidebb ideje 14

nap, néhol pedig hat hónapig tartó tanfolyamokat szerveznek.

A mozgástréner a megye székhelyeken laknak, így nem járhatják be az egész megyét, hogy a falvakban élő szövetségi tagokkal is foglalkozzanak. Ezért a jövőben szükségessé válik, hogy olyan tréneret is képezzenek, akik ezekre a helyekre is eljutnak.

A tájékozdási- és mozgásképeség bizonyos fokú visszaállítása fontos része a rehabilitációnak. Az önállóság visszanyerése attól függ, hogy a nem látó tud-e kísérő nélkül mozogni, avagy nem. Ezért van szükség további erőfeszítésekre a mozgástréner képzésének és munkába állításuk jobb megszervezésének érdekében.

A Zari (Hajnalok) c. Bolgár vakügyi folyóirat 1982/10. számából fordította: Vojtkó Gábor.

Irodalmi pályázat

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége 1983-ban tagjai részére Irodalmi pályázatot hirdet, próza és vers kategóriákban, az alábbi feltételekkel:

I. Próza pályázat:

1. A pályamű bármely próza formában írott irodalmi alkotás lehet; novella, karcolat, stb.,
2. Terjedelme ne legyen több;
  - a) 28 soros táblával írott 15 lapnál,
  - b) síkírásban kettes sortávolsággal gépelt 6 oldalnál.
3. Egy szerző két beküldött pályamunka esetén egy díjban részesülhet.

II. Verspályázat:

1. A pályaművek bármely műfajban írott versek, költemények lehetnek.
2. Témájukat a szerző választja meg, azonban a terjedelem ne legyen több 110–120 síkírású sornál.
3. A pályázatra legalább 3 verset kell beküldeni a fent jelölt terjedelem mellett.

A próza és vers pályázatok jutalmazására három díjat adunk ki. A

pályázók külön jelisével egyidejűleg, verset és prózai művet is küldhetnek be.

A pályaművet tartalmazó borítékra, valamint a szerző személyi adatait tartalmazó másik borítékra a pályázó azonos jeliséget írjon rá, valamint; Irodalmi pályázat, próza vagy vers megjelöléssel lássa el a küldeményt. Az elbíráláskor csak olyan műveket vehetünk figyelembe, amelyek eddig nyilvános műsorban nem szerepeltek és nyomtatásban (beleértve a szövetségi kiadványainkat is) nem jelentek meg. A beérkező munkák elbírálására irodalmi életünk jeles szakembereit kérjük fel.

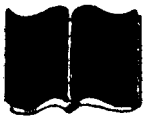
A műveket a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége címére (Budapest, Május 1. u. 47. 1146) kérjük küldeni.

A díjazott műveket folyamatosan közöljük az Irodalmi Értesítőben és a Vakok Világa c. folyóiratban.

Csak jól olvasható, hibátlanul írt pályaműveket fogadunk el.

Beküldési határidő: 1983. szeptember 30.

Kiss Mihály

VAK KÖLTŐK VERSEI

CSIKÓS ZSUZSA

Köszönet mindenért

(Minden egyéb helyett, emlékül nektek: Barátok, Kiki akkor voltatok „csak!” amikor nagy szükségem volt Rátok.)

Kopogtam az ajtón, és az mindig nyitva állt.
Zavartan álltam ott, mert kezéd helylél kínált.
Köszönni akartam, amit nem lehet — mert
kevés a köszönet — hogy a bajban hozzátok

mehettem,

tettétek, amikor én, már semmit nem tehettem.

Szürke kis lény vagyok, ki nyög, jajong

szüntelen.

Nem kevés a hitem, de elhagy a türelem.

Mint erdőben a fa, úgy nő a kételyem:

hát ennyi lennék csak? Ez, mit Én-nek

mondhatok?

A szavak éltek előttem, s lesznek. Csak

dadogok

ügyetlen, pirulva. Most, dalom ha lerakom,
vele én, köszönni szeretném a jót, a hangot,
lépést a sötétben, s hogy fogtátok kezem.

Így az akadályokat könnyebben veszem.

Megköszönöm a fényt: hitelét a szónak,

ez volt mi éltetett. Tudtam tanulni tőletek!

A milliónyiból — kár, csak kevesek ilyenek —
ti a köszönő szót megérdemlitek.

Én mindig csak kaptam — ami legtöbb

lehetett —

a tiszta igaz-szót, őszinte emberségetek.

Nézzétek zavarom. Szavam elakad. Oly nehéz.

Én, mit adjak mindezért? E szürke kis dallal

köszönjek mindenért? Megmaradni embernek—

nem is könnyű dolog! — úgy mondok

köszönetet,

hogy ember maradok!

SCHIFF ERVIN

Tavaszi tamariszkusz

Szellő libben a kertben.

Tündér ujjja motoz.

Félénk, hajnali csendben
koppan a fán a toboz.

Zördül az orgona bokra.

Bimbót hajt a sok ág.

Sárga virága beszórja
fénylél a forziciát.

Gesztenye nagy rügye csillog,

csorran a mézszínű máz.

Cseppel csobban az árok,
rá a gereblye vigyáz.

Vén tamariskafa törzse

görcsben földre feszül:

vélnéd korhadt rőzse,
kérgén már revesül.

Szélvész nyomta le egykor.

Dölyfös égi vihar.

Megdől. Ám tavasznapkor
élni, remélni akar.

Várja, hogy ágrizuráját

megpirosítsa a nap,

s tündér hozza ruháját,
rózsaszín, fátyolosat!

Áthevül, s lám csoda történt:

élteti őt a remény!

S málnás vattacukorként
billeg az ég peremén.

Tündér játszik a vízben,

mert ott látja magát,

talpig rózsaszín díszben,

vén tamariskafa ág.

Asszonyok az üdülőben

I.

Hajnalodott. A szoba lassan emelkedett ki az éjszaka sötétjéből. Az egyik falat teljesen elfoglaló, hatalmas ablak két táblája sarkig nyitva volt. A hajnali szellő könnyedén lebegtette a csipkefüggönyöket.

Halk sóhaj hallatszott és az egyik heverőn megmozdult a paplan, ide-oda hullámzott, majd kibújt alóla egy kócos, barna fej. A kócos hajkorona alól sötétkék szempár pillogott ki álomittasan és csodálkozva nézett szét a szobában, mint aki nem érti, hol van és hogyan került ide? Arra azonban nem volt ideje, hogy tisztázza magával hollétét, mert a másik heverőről ráköszönt egy halk, rekedtes, de barátságos hang:

— Jóreggelt! Felébredt? Hogy aludt?

— Jóreggelt! Köszönöm, mehetett volna jobban is! És maga, hogy aludt?

— Ó, köszönöm, sehogy! Le sem hunytam a szemem, mert idegen helyen az első éjszakán sosem tudtam aludni. Ma aztán egész nap olyan leszek, mint akit agyonvertek!

— Elhiszem! Miért nem vett be altatót? Látja én már létezni se tudok anélkül, de idegenben még az se sokat ér!

A rekedt asszony halkán, keserűen felnevetett, de nem válaszolt. Felült, percekig mereven bámult maga elé, majd lassan kimászott a paplan alól, odasétált az ablakhoz, kinézett az ébredő tóra, melynek hamvasszürke hullámain asszony kissé megborzongott a vékony zöld már néha megcsillant a hajnal rózsaszínje. Az selymen keresztülfutó szellőtől. Szerette a balatoni hajnalokat és már sokszor üdvözölte virradatkor a fenséges, nagy tavat. Sokszor, de még nem eleget... Csakhogy meddig...? Az asszony idegesen megrázkódott, majd a válla fölért visszaszólt:

— Rágyújthatok? Nem zavarja a füst?

— Áh, dehogya! Legfeljebb annyiban, hogy akkor én is rágyújthatok, mert elaludni úgysem érdemes már.

— Hát, éppen... Még csak félöt lesz.

A rekedt hangú asszony visszasétált a heverőhöz, menetközben felvette ezüsttárcáját a kisasztalról, megkínálta társnőjét, maga is rágyújtott. Összekuporodva ült a heverőjén, a füstre bámulva, mely egyre élesebben vált el a reggel világosságától. A két cigaretta már félig elhamvadt, amikor a rekedt asszony ismét megszólalt:

— Azt kérdezte, miért nem vettem be altatót? Nos, mert nem szabad! Az orvosom megtiltotta.

— Miért?

— No, mégis, mit gondol? Vajon miért tiltják el az embertől az altatót? Mert sokallották azt a negyven szemet, amit egyszerre bevettem!

— Te jóisten! Dehát, miért?

— Miért...? Nem azért, mert szerelmes vagyok! Bár az lennék!

— Akkor meg miért tette?

— Mert méhrák gyanús vagyok! Na, érti mostmár?

— Értem... De várjon csak! Azt mondja, méhrák gyanús! Tehát, ez még nem biztos! Akkor ez gyávaság!

— Igazán? Mind ezt szajkózzák! Az orvosok is! Akkor pont maga mondana mást? Mind azt rágják a fülembé, várjak! Mire? A halálos ítéletemre? Na, nem! Mert ahhoz túl gyávák, hogy a szemembe mondják...

— Az nem a gyávaságtól van!

— Nem! No persze, mert adtak neki egy szép nevet: humanitás, de én fütyülök rá!!! Csakhát, ehhez se volt szerencsém, mert megmentettek! Megmentettek?! „Egy frászt! Csak prongáltuk a komédiát!!! Jaj, maga csacsi! Ne nézen rám olyan rémülten! Egy kis haladékot adtam magamnak, mert félek... No, nem a meghalástól, mert az nem rossz! Lebeg az ember a nagy semmiben, de a visszatérés, az rettenetes...! Ha megint nem sikerülne? Ettől félek csak, higgye el! Nagyon erős a szívem.

— Jaj, ne beszéljen már így! Rossz hallgatni! Azt hiszi, nekem nem lenne rá okom, marhasá-

got elkövetni? Tizennégy évi úgynevezett házasság végére azzal tehettem pontot, hogy az uram ökölrel leütött, eltört a homlokcsontom, majd rá egy hónapra félig megfojtott...

— Ejha! Ez se rossz! És a férje hol van most?

— A börtönben. Már a válóperi tárgyalásra is onnan hozták ki.

— Elváltak? Helyes! Gyerek van?

— Nincs. Miért? A szokásos sablon. Előbb házra gyűjtöttünk, aztán meg nem lett... Az uram erre inni kezdett és ez lett a céció vége...

— Hát... Akkor talán jobb, hogy nem lett gyerekük!

— Lehet... Ámbár, ki tudja?

— Mindenesetre, mi szépen összekerültünk!

— Aha! Két hajótörött...

— Igen! Két hajótörött a Balatonnál...

— Stílusos, nem?

— De, az! És ha már így van, hát szervusz! Úgy nézem, én vagyok az öregebb! A nevem Mädi. Bérelszámoló vagyok a Sortexnél. A rekedthangú asszony keztenyújtott társának és szomorkásan rámosolygott. Az felnézett rá és kissé félénken adta a kezét:

— Szervusz! Anca vagyok! Takarítónő a Csavargyárban.

— Ezzel hát megvolnánk! De te, mintha félnél tőlem? Miért? Ja, sejtem már! Nem, nem kell félned! Ha már visszahoztak ebbe a vacak életbe, legalább kinyaralom magam! Szóval, ne félj, nem fogok semmiféle marhaságot csinálni! Hanem, mit szólnál egy jó, kiadós reggeli sétához? Ilyenkor még nem járnak a parton és én imádom a reggeli Balatont!

— Jó, menjünk! Alvás már úgysem lesz!

III.

A reggelinél Anca és Mädi két újabb lakótársal ismerkedett meg. Az egyik szőke, nagyon világoskékszemű, magas, vékony lány volt. A mosolya fanyar volt, ettől kissé butuskának látszott. (Mint később kiderült, ez nem csak látszat volt.)

Negyedik asztaltársuk kissé molett, őszes, nagyon kiegyensúlyozott embert mutató hölgy volt. A hangulat pár percig kissé feszélyezett volt, mint egymást sose látott, vadidegen emberek közt lenni szokott. Ez azonban hamar felol-

dódott, mert a molett hölgy vígan rájuk nevette:

— Szervusztok, kislányok! Amint látom, két-hétig asztaltársak leszünk! Ismerkedjünk meg! Engem Margó néninek hívnak a gyerekeim, mert matek-fizika tanár vagyok és így rengeteg gyerekem van! Hívjatok ti is úgy és tegezzetek ti is, mert a „néni” ellenére sem érzem magam öregnek... És te ki vagy, szöszi?

— Éva vagyok! Elárúsító. Már két éve elváltam.

— Nahát! Akkor sorstársak vagyunk, mert én is elváltam, de még frissen, csak féléve! Anca a nevem. A férfiakat utálok!

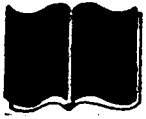
Ezen nagyot nevettek mindannyian, csak az Éva arcán maradt a fanyar mosoly. Végül Mädi következett:

— Mädi vagyok! Özvegy. Azonkívül főkönyvelő és megrögzött dohányos! Attól van ilyen mesés szép baritonom. Imádom a Balatont és minden percemet a vízben akarom tölteni. Így engem majd csak ritkán láttok!

IV.

Éva a strand langyos homokján hevert és behunyta a szemét, hogy a körülötte zajló nagy nyüzsgés ellenére is egyedül lehessen. Szerette az egyedüllétnek ezt a fajtáját: körülötte a sok ember, de ő nem tartozik senkihez, nem kell beszélgetni! Mert azt aztán nagyon nem szeretett! Mire jó az a sok csácsogás? Jobb így heverni némán, magábamerülve. Szemhéjai alatt rózsaszín volt a világ, a rátűző napfény miatt. Gondolatai lustán mászkáltak ide-oda, megállva egy-egy érdekesebb képnél:

Jóképű az az üzemmérnök! Csakhát, reménytelen... Folyton a feleségével van! Igaz, gyönyörű nő! Ilyen mélyfekete haját én még nem láttam... Pedig festetlen! De még akkor is! Hiszen már tízéves házások! Csak egymással táncoltak az ismerkedési esten is! Disznóság! Mi csak ötévig bírtuk ki Bélával. Ezek meg... Hogy csinálják vajon? Anca pedig ugyancsak meresztgette a szemét a mérnök úrra! Igaz, én is... Na és...? Nem vagyok vak! Nem szégyen az, megnézni valakit! Csak legfeljebb kellemetlen, hogy a hatás elmaradt... Na, az az Anca is... Megéri a pénzét ez is! Utálja a férfiakat...!

Aha! A mérnökről lemaradt, mire gyorsan felcsípte azt a maróst és már egy hete azzal szaladgál! Csak nekem nem akad senkim . . .”

— Szia, kislány, csak így, egyedül?

Éva felnézett, Margó néni állt mellette, azaz, már nem is állt, hanem leereszkedett mellé a homokba. Éva kissé bosszús volt, amiért megzavarták magányában, de jóképet vágott a dologhoz:

— Szia, Margó néni! Mädi úszkál a Balatonban, Anca a maróssal kószál valamerre, én meg magam maradtam. Te merre jártál eddig?

— A zöldségesnél voltam, vettem szép zöldpaprikát, bár magam se tudom, minek, mert az üdülőben minden megvan! Körtét szerettem volna venni, de nem volt, erre megvettem a paprikát! De már félórája kereslek benneteket! A mérnökék mondták, merre vagy. De nemcsak én kerestelek, hanem Józsi is! Tudod, az a jóképű, barna fiú, akivel négyszer is táncoltál az ismerkedési esten.

— És azóta sem láttam!

— Nem, mert másnap reggel átment Tihanyba, egy barátjával. De most itt van és keres téged! Megkért engem, hogy ha esetleg nem talál meg most, meghív ma estére mind a négyünket egy presszóba, aztán meg valamerre táncolni!

— Felőlem! Már kezdett unalmassá válni ez a nyaralás. Arra nem is gondoltam, hogy ez a srác még előkerül!

V.

A presszóban annyian voltak, moccani se lehetett. A kis társaság Mädi, Anca, Margó néni, Éva meg a vendéglátó Józsi, három barátjával nem is érezte jól magát, és amikor Mädit úgy vágta hátba valaki véletlenül a könyökével, hogy a feketekává csaknem kirepült a kezéből, mérgesen felkiáltott:

— Na, nekem elég volt ebből a tömegnyomorból! Anca! Mit szólnál hozzá, ha az egész társaságot meghívnanék a mi szobánkba?

— Oltári klassz ötlet, kispofám! Ott legalább kényelmesen leszünk, még táncolhatunk is! Jötök, gyerekek? Mert akkor már mehetünk is!

Mivel az ötlet általános helyeslésre talált, már indultak is, csak előbb a fiúk még „feltankoltak”, vagyis, zsebvágtak néhány üveg tö-

ményszeszt, a nyurga Béla még két üveg pezsgőt is vett.

Az este kellemesen langyos volt és ők kényelmesen ballagtak az üdülő felé. Józsi könynyedén megérintette a mellette haladó Éva karját:

— Vicuska! Nem léphetnénk le?

— Tessék? Ejnye, mit képzelsz te rólam?

— Bocsánat! Én nem gondoltam semmi rosszra! Csak úgy vélem, kettesben még kellemesebben szórakoznánk!

— Szó se lehet róla! Mit szólnának a többiek?

— Vagy úgy! Csak ez a baj? Na, jó! De akkor holnap reggel eljössz velem egy egésznapos kirándulásra?

— Hát . . . Arról lehet beszélni!

— Jó! Köszönöm! Reggel nyolckor, a mólónál!

— Helyes! Ott leszek!

Az Ancsáék szobájában kényelmesen elhelyezkedtek, a házi asszony szerepét ráruházták Margó néniére, mint „korelnök”-re. Józsi átszaladt a szobájába, a magnójáért, hogy táncolni is tudjanak. A hangulat remek volt, mert itt már csak maguk közt voltak. Még Éva is levetette szokott fanyarságát és felszabadultan viselkedett ő is. Margó néni szerét ejtette, hogy egy pillanatra félrehívja Ancsát:

— Te! Hova tetted a marósodat?

— A fene ott essen bele, ahol van! Ma délben megjött a felesége, két gyerekkel és majdnem elkapott bennünket! Nekem pedig azt mondta az a disznó, hogy elvált ember! Még jegygyűrűje sem volt! Hát nem aljas?!

— Jaj, drága gyerekem, az a legkevesebb! A gyűrűt letenni! A legtöbb magányosan nyaraló férfi leteszi a karikagyűrűt. A feleség csak otthon kell . . .

— Én meg még ma is viselem a magamét!

— Ja, fiam, nem vagyunk egyformák!

A beszélgetés félbeszakadt, mert Józsi hozta a magnóját. A társaság nagyon jól érezte magát. Éva is levetette fanyar közönyét, annyira, hogy egy almával a fejébúbjában, roppant keccsesen eljettett egy japán szólótáncot. (Bár halvány fogalma sem volt arról, milyen egy japán szólótánc?) A többiek el voltak tőle ragadtatva, tapsoltak, kacagtak és Éva a harmadik ismétlés után mindenkitől kapott egy pusztit.

VI.

— Merre menjünk, Vicuskám?

— Nekem igazán mindegy!

— Igen? Nos, akkor átviszlek Tihanyba, megmutatom neked az apátsági templomot. Aztán majd elcsalinkázzuk a napot. Estig nem jövünk haza! Parancsolj, szállj be!

Éva, mialatt becsatolta a biztonságiövet, elismerően jegyezte meg:

— Jóképű kocsid van! Te ilyen menő vagy?

— Menő? Én? Ugyan! Csak hát, igyekszik az ember! Ehhez a kocsihoz egyébként szerencsém is volt, mert nyertem egy tízezres autós betét-könyvvel.

— Óh, te mázlista! Én is tudok vezetni, de apám sose engedi át a kocsink volánját!

— A szüleiddel élsz?

— Igen. Mióta elváltam és a lakást eladtam. Szüleimnek saját házuk van!

— Nekünk is! Apám maga építette, mert kőműves. Mellette szerettem meg ezt a szakmát.

— Jé, hát te kőműves vagy?

— Igen! De miért: „Jé?!”

— Csak... Tudom is én! Valahogy túl elegáns vagy ehhez! Na és ez a kocsi is...

— Csalódtál? Sajnálom! Remélem, azért nem hagysz faképnél?

— Eredj, te számár!

Nagyot nevetett. Józsinak ugyan kissé keserű lett a szájaíze, de nevetett ő is. „Adta kis szőkéje! Kevés vagyok neked? Te pedig tetszel nekem! Még talán el is vennék!”

Mire Tihanyba értek, már el is felejtették ezt a kis epizódot és a „Sóhajok ablakán” már egybevágó kívánságot eresztettek el a balatoni szelölöbe...

Ebédnél már igen jól érezték magukat, mert ekkorra már túljutottak az első csókon is... Éppen a rántott halat ették, amikor rettentő csattanással megdörrent az ég, és pillanatok alatt iszonyú vihar zúdult a Balatonra. Aki még nem élt át ilyet, az el sem képzelheti, milyen tud lenni ezen a gyönyörű tavon az elemek örjöngése...

Éva már az első csattanásnál visszajött a tányérjára a falatot és egyszerre két kézzel kapaszkodott a fiú karjába. Nem is eresztette el, míg a zivatar tombolt.

A vihar órákig tombolt és rombolt. Ők ketten, a velük együtt a vendéglőbe szorult nyaralókkal az egész délutánt az asztaluk mellett töltötték, mert a zivatar elmúltáig szó sem lehetett a távozásról. Éva annyira rettegett a mennydörgéstől, hogy beszélgetni képtelen volt, így aztán a kellemesnek ígérkező kirándulás elég sanyarú hangulatban ért véget.

Mire hazaértek, már teljesen besötétedett. Az üdülő hallja tele volt az izgatottan beszélgető vendégekkel. A nők közül sokan sírtak. Éva megpillantotta Ancsát és Margó nénit, mindketten zokogva kuporogtak egymás mellett, egy-egy nagy fotelban. Odarohant hozzájuk:

— Mi történt? Valami baj van?

— Mädi belefulladt a Balatonba!!! Jaj, istenem...

Ancsának erre a hisztériásan kirobbanó sikoltására Évába beállt a gyengeség. Lerogyott egy székre és kimeredt szemmel nézte Ancsát. El-elakadó gondolatai összevissza kavarogtak: „Mädi... Szegény Mädi...! Mennyire szerette a Balatont és az lett a gyilkosa! Vagy ő akarta...? Hiszen annyira félt a ráktól... De nem! Ez akkor is borzalmas! Mädi... Iszonyú!!!”

VI.

Másnap reggel az üdülő portása egy levelet adott át a meglepett Józsinak. Éva írta. Csak néhány kusza sor volt:

„Józsikám!!!

Írtószom ettől a helytől, szegény Mädi miatt... Ma hajnalban hazautazom! Ne haragudj! A címet itthagynom, látogass meg!

Éva.”

A fiú állt, megrökönyödve. Ezért elutazni? Nahát! Arra lett figyelmes, Margó néni beszél hozzá:

— A Vica levelét olvassa? Bizony, el kellett utaznia, mert a gyereke beteg lett! Éjjel kapta a sürgőnyt.

— Évának gyereke van?!

— Hát persze, egy négyéves fia! Maga ezt nem tudta? Hé, hová rohan?

De ezt Józsi már nem hallotta, mert már a kocsija mellett állt, kezében a levéllel. Nézte. „Adta szőkéje! A kőműves kevés neki és a gyereket még csak nem is említi!”

Cafatokra tépte a levelet.

Kiss János

Ajánlott ételkészítési eljárások idős emberek számára

Főzés

A leggyakrabban használt eljárás a főzés: ez az élelmianyagok vízben forralását jelenti. A főzésnek két változatát alkalmazzuk:

- a nyersanyagokat hideg vízbe, ill. folyadékba tesszük, és azután forraljuk,
- a megfőzendő nyersanyagot forró vízbe, ill. folyadékba tesszük, és azután forraljuk.

Az „a” változat a levesek készítésére (húsleves, csontleves, erőleves), a „b” változat a főzelékek, köretetek, elkészítésére alkalmas (tört burgonya, burgonyapüré stb.).

A folyadékban való főzés az egyik legősibb ételkészítési eljárás. Főzéskor a forrásban levő folyadék átjárja a nyersanyagokat és az „a” illetve „b” változattól függően, kisebb vagy nagyobb mértékben oldja ki a vízben oldódó vitaminokat, ásványi anyagokat és izonyanyagokat. Ezért a főzőfolyadék nagy részét az étel elkészítéséhez fel kell használni.

Párolás

A párolásnak nevezett ételkészítési eljárás során az élelmianyagokat zsiradékkal, kevés folyadékkal, fedő alatt, közepes erősségű főzőfelületen (lángon) megpuhítjuk. A párolás zamatosabbá, ízesebbé teszi az ételeket. Pároláskor a kioldódott tápanyagok jobban hasznosulnak. Lehet zsiradék nélkül is párolni: vízzel, csontlével vagy a zöldségfélék saját levével.

Gőzlés

Gőzléskor az élelmianyagot a forrásban levő vízből keletkezett gőzök zárt térben átjárják és felpuhítják. Az egyik legkíméletesebb ételkészítési eljárás, mivel az ásványi anyagok kioldódása minimális. Az eljárást csak zsenge, friss főzelékfélékhez alkalmazzuk. Gőzlésre leg-

alkalmasabb edény a kukta, mivel betéte van és jól zárható. Gőzlésnél úgy is, hogy nagyobb fazék aljára lyukacsos fém vagy fa betétet teszünk és fedővel zárjuk. A gőzlendő nyersanyagokat a betétre helyezzzük úgy, hogy a folyadék nem éri el a nyersanyagokat.

Sütés

Sütéskor az élelmianyagokat folyadék hozzáadása nélkül hőhatásnak tesszük ki. A sütés legfontosabb jellemzője az, hogy hőhatásra a nyersanyag külső felületén víztelen pörzsanyagban gazdag réteg keletkezik. Ez teszi ízesebbé, és ez a réteg különbözteti meg a sült ételt a főttől. A sütésnek a következő formáit ismerjük:

- zsírban sütés (kevés és sok folyadékban),
- száraz hőben sütés.

A sütés alkalmával képződött pörzsanyag nemcsak ízes réteget alkot, hanem megóvja a nyersanyag belsejében levő vitaminokat, ásványi anyagokat, valamint az íz és aromaanyagokat.

Így ízesebb és értékesebb lesz az étel.

Sűrítés

Az ételeket a következőképpen lehet sűríteni:

- beforralással,
- berántással,
- hintéssel,
- habarással.

Beforralásnak nevezzük azt az eljárást, amikor a folyadék mennyiségét kívánjuk csökkenteni; így ízesebb, sűrűbb, előnyösebb konzisztenciájú készítményt kapunk (pl. húsleves, erőleves, főzelékek, krémek, stb.).

Berántásnak nevezzük azt az eljárást, amikor a zsiradékot liszt hozzáadásával egyenletes hőmérsékletű főzőfelületen, állandó keverés-

sel megpirítjuk. A pirítás mértékétől függően a következő rántások nyerhetők:

- világos
- zsemleszínű,
- sötét.

Ezen kívül készíthető még úgynevezett száraz rántás is, amikor az edényben a lisztet szárazon pirítjuk világos színűre, és utána adjuk hozzá a napraforgóolajat vagy a margarint. A száraz rántás is alkalmas az idős ember ételleinek sűrítéséhez.

Hazai szokásaink szerint a rántást színezik, pl.: fűszerpaprikával, és ízesítik, pl.: fokhagymával. Abban az esetben, ha a rántást színeznünk vagy ízesíteni akarjuk, a már kellő mértékben és színben pirított rántásra tegyük a színező és ízesítő anyagokat, ezután már nem szabad pirítani. Amikor a rántást elkészítettük, engedjük fel hideg vízzel, majd keverjük csomómentesre és állandó keverés közben adjuk hozzá a sűrítendő ételhez, ezután még pár percig forraljuk.

Hintésnek nevezzük azt a sűrítési eljárást, amikor a teljesen vagy zsírjában bepárolt főzelékfélét meghintjük a szükséges mennyiségű liszttel. Pár percig együtt pirítjuk, majd kevés hideg folyadékkal felengedve összeforraljuk. A felengedő folyadék lehet: víz, főzővíz, csontlé, tej, konzervlé stb.

Habarásnak azt az eljárást nevezzük, amikor a szükséges lisztmennyiséget csomómentesen összekeverjük a főzővízzel, csontlével, tejjel, tejfellel vagy aludttejjel, és vékony sugárban a sűrítendő ételbe öntjük, miközben állandóan keverjük. (A habarásnak tejfelsűrűségűnek kell lennie.) Miután a sűrítőanyagot az ételhez adtuk, óvatosan összeforraljuk. Használhatunk úgynevezett finom habarást is, amikor a tojássárgáját tejszínnel vagy tejfellel keverjük össze, liszt hozzáadása nélkül, és ezt a habarékot öntjük ál-

landó keveréssel, óvatosan a sűrítendő ételbe és összeforraljuk. (Pl. gyümölcslevesek, mártások.)

Darálás

A darálás az élelmianyagok géppel való felaprózása. Darálás előtt az élelmianyagot durván feldaraboljuk. Ilyenkor a legnagyobb tisztasággal kell dolgoznunk, mert a darológép szennyezettsége esetén ételfertőzést okozhatunk. Különösen ügyelnünk kell a húsfélékre! A nyers élelmianyagok darálása után a gépet csak alapos átmosás után használhatjuk ismét. Ügyeljünk arra is, hogy a darálóban ne álljon sokáig a hús. A darált húst rövid időn belül fel kell használni.

Áttörés

Áttöréssel az élelmianyagok héj- és rostanyagát távolítjuk el. Az áttörést mindig szőr- vagy műanyag szitán végezzük. Az áttört anyagból pépes étlek készíthetők. A műveletnek az a veszélye, hogy az étel nem lesz étvágygerjesztő, legtöbb esetben ugyanis elveszti színét és formáját.

Izesítés

Izesítésnek nevezzük azt a konyhatechnikai műveletet, amikor ízanyagok, fűszerek, aromaanyagok hozzáadásával, illetve ételkészítési eljárásokkal az alapanyagok kellemes ízeit, zamatait kiemeljük, a kellemetleneket megszüntetjük vagy tömpítjük.

Az ízesítésnek jelentős szerepe van abban, hogy az ételeket értékesebbé, étvágygerjesztőbbé tehesük. Az alapanyagok ízesítése kétféleképpen lehetséges:

- különböző ízesítő, ízt adó konyhatechnikai eljárásokkal (pl. párolás, piritás, tűzdelés stb);
- fűszernövények, fűszerek, ízesítőszerke hozzáadásával, petrezselyem, gomba, zellerlevél, zöldpaprika, paradicsom, vörshagyma, fokhagyma, kapor, kakukkfű, édes fűszerpaprika, kömény, babérlevél, borókabogyó szegfűszeg, fahéj, vanília, Pri-tamin, paradicsompüré, édes Piros Arany, húskivonatok, aromák, cukor, só, ecet).

Az erős, csípős ízek (sok bors, erős paprika, erős tormá) az idős emberek ételbe nem ajánlhatók.

DÉNES JÓZSEF:

Sakkhíradó

Első csapatunk a Budapest II. osztályú csapatbajnokság tavaszi idényét két győzelemmel zárta. Az április 17-i 5. fordulóban a sereghajtó ÉLGÉP ellen 7:5 a javunkra. Győztek: Erős, Nemes, Battyányi, Dénes, Kreis; döntetlen érték el: Rév, Auffenberg, Wiedner, Molnár; vesztek: Kovács, Lévai, Hosszú.

A május 15-i 6. fordulóban nagy bravúrt hajtott végre csapatunk: az addig veretlen, a tabella második helyén álló Hidépitők ellen 8,5:3,5 arányú győzelmet értünk el. Győztek: Erős, Nemes, Kovács, Battyányi, Voján, Lévai, Hosszú; döntetlen érték el: Wiedner, Kreis, Molnár; vesztek: Rév, Auffenberg.

A bajnokság állása:

1. BELKER	48,5 pont
2. Testvériség	43 pont
3. Hidépitők	40 pont
4. Vakok Wesselényi	38 pont
5. MTK-VM Öregfiúk	37 pont
6. Szolgáltató Spartacus	36 pont
7. Vörös Csillag Gépgyár	35,5 pont
8. Csepeli Tanács	34 pont
9. Csepeli Autógyár	32 pont
10. VERTESZ	32 pont
11. MÁV Igazgatóság	31,5 pont
12. ÉLGÉP	24,5 pont

Második csapatunk a VII. kerületi I. osztályú csapatbajnokság tavaszi idényét szintén győzelemmel zárta: a hatodik fordulóban a Volán ellen 8:4-es győzelmet ért el.

Harmadik csapatunk a — „hétköznapi” csapatbajnokság — ötödik fordulójában súlyos, 6:0 arányú vereséget szenvedett el az ÉVM csapatától.

A tavaszi utolsó, hatodik fordulóra „erősített” harmadik csapatunk, és 3,5:2,5 arányú győzelmet ért el a Vízügyi Igazgatóság csapatával szemben.

Sakkszakosztályunk II. osztályú minősítő versenyt rendezett március 21. és május 2. között. A tizenkettes mezőnyt hét szakosztályi és öt külső tag alkotta. A kezdeményezés el-

érte célját: jó alkalmat nyújtott a gyakorlásra és lehetőség nyílt az Élő-pontok gyarapítására. Saját szempontunkból szépséghibája volt a tornának, hogy az első helyet külső sakkozó vitte el.

A végeredmény:

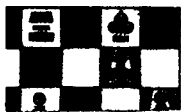
1. Horváth Kálmán (Postás)	8 pont
2. Dénes József	7,5 pont
3. Battyányi Béla	7 pont
4. Auffenberg Emil	6,5 pont
5. Jámbor Sándor (Gyömrő)	6 pont
6. Hosszú Vilmos	5 pont
7. Lévai József	5 pont
8. Papp György (IKARUS)	5 pont
9. Csollák György (Testvériség)	4,5 pont
10. Horváth József	4,5 pont
11. Tóth Ottmár (Honvéd)	4 pont
12. Voján István	3 pont

A II. osztályú versennyel egyidőben bonyolította le a Szakosztály 1983. év házi bajnokságának elődöntőt, mely egyúttal III. osztályra minősített. 13-an indultak, 11-en fejezték be, a következő sorrendben:

1. Molnár István	9 pont
2. Dr. Krabót György	9 pont
3. Sajtos György	8 pont
4. Bartha József	6 pont
5. Csóti József	6 pont
6. Kóczián János	4 pont
7. Kovács József	3 pont
8. Nyúl Győző	3 pont
9. Solymos Dezső	3 pont
10. Mundi János	2,5 pont
11. Nyikes József	1,5 pont

Az eszéki ELAN sakk-klub harminc éves fennállása alkalmából jubileumi csapatversenyt rendezett hat csapat részvételével, négy táblán. A jó sportkapcsolatnak köszönhetően csapatunk is résztvevője volt a tornának, melyen még 5 hazai csapat indult.

A versenyt körmérkőzés formájában bonyolították le. A mi csapatunk tagjai számára szokatlan volt a gyorsított ütemű lebonyolítás

miatt az egy játszóra adott másfél óra a szokásos négy, vagy öt óra helyett. Ez azt jelentette, hogy a már megszokottnál jóval gyorsabban kellett a lépéseket a sakktáblán megtenni.

Csapatunk április 22-én utazott el Eszékre, 23-án és 24-én került sor az öt forduló lebonyolítására. 25-én utazott vissza Budapestre. Csatunkat Rév Miklós, Erős Pál, Nemes György és Auffenberg Emil alkották. A játékosokkal utazott Molnár István edző is, a csapatvezetői feladatokat Hosszú Vilmos szakosztályvezető, Sportköri Elnökségi tag látta el.

A vendéglátás és a verseny lebonyolítása kifogástalan volt. Sakkozónk helytállása annál kevésbé. Nagyon jól ismerjük déli szomszédaink játékerejét; mesterek, mesterjelöltek, I. osztályú versenyzők alkották zömében csapataikat. A szokatlanul gyors tempó is inkább a mi játékosainkat sújtotta. (Jugoszláviában rendszeresen játszanak ún. gyorspartikat.) Mindezek figyelembe vételével azért sikeresebb helytállásra számítottunk. Csupán Erős Pál 50%-os teljesítményével lehetünk elégedettek.

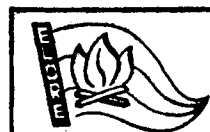
Eredmények:

Szarajevó—Budapest	2,5:1,5 pont
Eszék—Budapest	2,5:1,5 pont
Újvidék—Budapest	3 :1 pont
Belgrád—Budapest	2,5:1,5 pont
Zágráb—Budapest	3,5:0,5 pont

A Jubileumi torna végeredménye:

1. Szarajevó	14 pont
2. Zágráb	10,5 pont
3. Belgrád	10,5 pont
4. Eszék	10 pont
5. Újvidék	9 pont
6. Budapest	6 pont

Csapatunk tagjainak egyéni eredményei: Rév 1 pont, Erős 2,5 pont, Nemes 1,5 pont, Auffenberg 1 pont.

Májusi kirándulások

A Vakok Általános Iskolájának és Nevelőotthonának tanulói a közel-múltban többször is kimozdulhattak a ház falai közül.

Május 12-én került sor az iskolai tanulmányi kirándulásra. Az IBUSZ-tól 3 autóbust rendeltünk. Az alsó tagozatosok Visegrádra és Esztergomba mentek, a felsősök a Dunántúlon tettek egy szép körutat. A cikk írói csak az utóbbi kirándulásról tudósítanak. Egyebek között így írnak.

Először Székesfehérvárott álltunk meg, ahol megtekintettük a romkeretet. Idegenvezetőnk Joli néni sokat mesélt e hely történelmi jelentőségéről. Talán éppen ott állhattunk, ahol 4 és fél évszázadon át a magyar királyokat megkoronázták. Megtapinthatuk a koronázási templomból megmaradt kőoszlopokat és I. István kirány szarkofágját is.

Következő állomásunk Veszprém volt. Végigsetáltunk a vár területén, bementünk a Székesegyházban, majd megnéztük a Szent György kápolnát is. A várfalról letekintve szép kilátás nyílt a korszerűsödő, de ha-

gyományait is megőrző Veszprém városára.

Utunk ezután Sümegre vezetett, ahol egy étteremben ízletes ebédet kaptunk. Pihenő után a friss erőben lévők felmásztak a sümegi várhoz. A többiek megtekintették a Lovas Iskola Múzeumot.

Hazafelé autóbuszunk a Balaton északi partján haladt. Nagy élmény volt, mikor Balatonfüreden kiszálltunk és pancsolhattunk egy keveset a kellemes vízben. Sok gyerek most találkozott először a magyar tengerrel.

Este 9 óra után értünk haza nagy vidámsággal.

Már, szinte hagyományos a májusi akadályverseny. 17-én reggel egymás után indultak az osztályok Fenyőgyöngyére, ahol az indító állomás volt. A felső tagozatosok összesen 7 állomáson bizonyították tudásukat. A turistaúton vidám énekző hallatszott mindenfelé. Az időjárás remek volt. A végcélnál: Hűvösvölgyben találkoztak a csoportok. Mindenki szorgalmasan számolta a kapott pontokat. Délután szabad programot szerveztünk. Több

osztály az Úttörővasúttal a Széchenyi-hegyre ment, ahol önfeledten játszottak még a nagyok is. Néhány nap múlva a csapatvezető kihirdette az akadályverseny eredményét. Első helyen a VII/b osztály, második helyen az V/a, harmadik helyen az V/b osztály végzett.

A harmadik kirándulásban csak az V/a osztályosoknak volt részük. 21-én reggel 7 órakor indultunk. Pórázig HÉV-vel utaztunk, majd a zöld turistajellel jelzett útvonalon felmentünk a turistaházhoz. Megébedeltünk és egy jót fociztunk. Utunkat meredek, sziklás vidéken folytattuk, felkapaszkodtunk a kevélynyergi kilátóhoz. 534 méteres magasságot jelzett a tábla. Innen már csak lefelé ereszkedtünk. Sok gyaloglás után megérkeztünk Békásmegyerrre. Úgy megedződünk, hogy már nem is éreztünk izomlázat.

Mindhárom kirándulásra sok új dolgot ismertünk meg és mindenütt jól éreztük magunkat. Reméljük, hogy még sok ilyen élményben lesz részünk.

V/a osztályos tanulók

Tavaszi találkozók

A felnőttkori látássérültek baráti köre, mely ez év januárjában alakult, a tavasz folyamán két alkalommal rendezett összejövetelt.

Először március 19-én került sor találkozóra. Ezúttal is a Vakok Állami Intézetében gyülekezett a tagság. Az első napirendi pont témája a közlekedés volt. Elsősorban a hosszú bottal történő közlekedésről beszélgettünk. Meghívtuk a Vakok Világából már jól ismert Varga E. Katalint, aki évek óta hosszú bottal közlekedik. Tagtársaink sok hasznos tanácsot kaptak ahhoz, hogy minél eredményesebben megtanulják a hosszú bottal való közlekedés fortélyait és mind nagyobb önállósággal, biztonsággal közlekedjenek az utcán. Követésre méltó tanács azoknak, akik nemrég veszítették el látásukat, hogy a közlekedésben teljes figyelemmel vegyenek részt, és hogy adott esetben ne szégyelljenek segítséget kérni a járókelőktől. A beszélgetés után a Vakok Állami Intézetének autóbuszával a csepeli Vakvezető Kutya képző Iskolába

mentünk. Az intézmény vezetője röviden beszámolt munkájukról, eredményeiről, gondjaikról. A kíváncsiak — nagy örömeikre — személyesen is kipróbálhatták, hogy milyen a közlekedés egy vakvezető kutyával. Természetesen sok kérdést is feltek, melyre az iskola dolgozói készségesen válaszoltak. Mindenki előtt világossá vált, hogy a kutyával való közlekedés komoly figyelmet kíván. Együttes munka ez, melynek eredménye nemcsak az, hogy önállóan tud közlekedni a vak ember, hanem egy csodálatos négylábú társat is lel vezetőjében. A jó hangulatot elősegítette az iskolában elfogyasztott ebéd is. Hazafelé az autóbuszon jókedv és derű kísérte a társalgást,

Másodszor május 21-én találkoztak a baráti kör tagjai, és mivel az időjárás kedvező volt, ezúttal a Vakok Kertjében gyűltek össze a sors-társak. Szeretettel fogadták a körükben megjelent két vendéget: Lak Istvánt és Tóth Jánost. Mindkettő-

jüket az érdeklődés hozta közéjük. Igen hasznos tanácsokat kaphattak tőlük a tagtársak arra vonatkozólag, hogy hogyan lehet ebben az új élethelyzetben is hasznos tagjává lenni a társadalomnak. Elbeszélésükből kiderült, hogy nekik is kemény csatákat kellett vívniuk egyrészt önmagukkal, másrészt a környezettel addig, amíg megtalálták helyüket az életben.

Lak István, aki a szövetségben oktatja Braille írás-olvasásra a felnőtt vakokat, igen sok praktikus ötlettel szolgált, hogy milyen módszerekkel lehet jó jegyzeteket készíteni, hogyan érdemes a címeket és a telefonszámokat feljegyezni, a hanglemezeket és a kazettákat, szalagokat megjelölni. Ebéd után kötetlen beszélgetésre került sor. A fák árnyékában emlékeztek a régi napokra, illetve tervezték a jövőt.

A baráti kör tagjai remélik, hogy még nagyon sokszor lehetnek így együtt, és mind többször örvendezhetnek az elért eredményeknek.

Vidám sarok

DR. SCHIFF ERVIN

EZ KÜLFÖLDÖN TÖRTÉNT

Az én hobby-m a növénynevelés, minden időmet arra áldozom. Órákig el lehet nézni egy-egy nyíló virágot, friss hajtást! — mondja egy hivatalnok a barátjának.

— És mit szól hozzá a feleséged? Nem idegesíti, hogy te órákig a növényeiddel foglalkozol?

— Óh! Őt sosem érdekelte, hogy én mit csinálok a hivatalban.

*

VIRÁGOT A FELESÉGNEK?

Feldúlt férfi siet be a virágboltba és így szól a kereskedőhöz:

— Legyen szíves gyorsan 5 cserép begóniát nekem becsomagolni. Mindjárt megérkezik a feleségem.

— Begóniánk sajnos nincsen, de adhatok igen szép gerániumot.

— Jaj, az nem jó! — tör ki a férfiből. — Feleségem két hétig volt távol és én megígértem, hogy locsolom a begóniákat.

A VIRÁGCSERÉP

— Bíró úr! Már húsz éve, hogy házasok vagyunk és feleségem mindennap legalább egy virágcserepet felém hajít.

— És ez miért csak most jelent érvet a válás mellett?

— Mert az utóbbi időben egyre jobban céloz.

*

A TÉLIKERT

Újgazdag asszonyka dicsekedve mutatja a kacsalábon forgó villát a vendégeknek. Az egyik barátnő, nem bír magával, megkérdezi:

— Nekünk olyan gyönyörű a télikertünk. Nektek miért nincs?

— Sajnos nem lehet — hangzik a válasz — a férjem vegetáriánus.

*

A SKÓT SÜTEMÉNY RECEPTJE

Végy tíz deka lisztet, öt deka vaját, 10 deka cukrot kölcsön a szomszédjától ...

A ZÖLDSÉGEVŐ

— Te miért vagy vegetáriánus?

— Állatszeretetből.

— Akkor igazán nem értem!

— Mit?

— Hogy miért eszed el előlük a takarmányt?

*

A KÖRZETI ORVOSNÁL

Lenyűzött, kialvatlan, végtelenül fáradt embert vizsgál már félórája az orvos. Semmit sem talál, de azért a receptkönyve után nyúl:

— Na, most először is megszűntetjük az álmatlanságot!

— De kedves doktor úr! Az nagyon nehéz lesz, mert a feleségem nagyon ragaszkodik az ikrekhez.

*

HORGÁSZOK

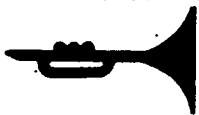
— Mit horgászik ön?

— Pontyot.

— És már fogott?

— Nem.

— Akkor honnan tudja, hogy pontyra horgászik?

hirdetések

Felhívjuk Olvasóink figyelmét arra, hogy gyógymasszór-tanfolyamunkra 1983. augusztus 10-ig lehet jelentkezni 18 és 30 év közötti sors-társainknak. Azok jelentkezését vesszük szívesen, akik a 8. általános iskolát jó eredménnyel végezték el, vagy sikeresen érettségiztek. A jelentkezéseket — kérjük — írásban juttassák el Szemerédi István szakmai csoportvezetőhöz, Budapest, XIV., Május 1. út 47, 1146.

Eladó egy Klein írószekrény. Ára: 600 Ft. Megtekinthető szövetségünk budapesti székházában a titkárságon. Esetleges leveleket is ide kérünk.

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Kiss Mihály: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
<i>Dr. Bódi István:</i>	BÚCSÚ DR. VAS TIBORTÓL	1
<i>Szemerédi István:</i>	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	3
<i>Dr. Jáksó László:</i>	A SZEGEDI FONALFELDOLGOZÓ VÁLLALAT 1982. ÉVI EREDMÉNYEIRŐL ÉS TOVÁBBI FELADATAIRÓL	3
<i>Szemerédi István:</i>	TÁJÉRTEKEZLETEK	5
	KITÜNTETÉS	7
<i>Csik Lajos:</i>	HÍREK SOMOGYBÓL	8
	KLUBDÉLUTÁN BARCSON	8
<i>Vörös Istvánné:</i>	HÍR SZÉKESFEHÉRVÁRRÓL	9
<i>Barna Mihály:</i>	BUDAPESTIEK VENDÉGSZEREPLÉSE SZEGEDEN	9
<i>Fügedi Imre:</i>	SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI HÍREK	9
<i>Kovács László:</i>	A LANDINI KAMARAKÓRUS EREDMÉNYEIRŐL HELYISÉGÁTADÁS SZOMBATHELYEN	9 10
<i>Várvölgyi János:</i>	A LANDINI EGYÜTTES TATABÁNYÁN	10
<i>Daru Gerőné:</i>	A MAGYAR VAKÜGYI PROPAGANDA A KÜLFÖLDI TAPASZTALATOK TÜKRÉBEN	11
<i>Jordan Mladenov:</i>	A MOZGÁSTRÉNEREK KÉPZÉSE ÉS MUNKÁJA BULGÁRIÁBAN	13
<i>Kiss Mihály:</i>	IRODALMI PÁLYÁZAT	14
<i>Csikós Zsuzsa:</i>	KÖSZÖNET MINDENÉRT	15
<i>Schiff Ervín:</i>	TAVASZI TAMARISZKUSZ	15
<i>Szonda Klára:</i>	ASSZONYOK AZ ÜDÜLŐBEN	16
<i>Kiss János:</i>	AJÁNLOTT ÉTELKÉSZÍTÉSI ELJÁRÁSOK IDŐS EMBEREK SZÁMÁRA	20
<i>Dénes József:</i>	SAKKHÍRADÓ	21
	MÁJUSI KIRÁNDULÁSOK:	22
<i>Bartha Zsuzsanna:</i>	TAVASZI TALÁLKOZÓK	23
	VIDÁM SAROK	24

A VAKOK ÉS GYENGENLÁTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. VAS TIBOR ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNÁ ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

